

Cyngor Sir Ynys Môn	
CYFARFOD:	Cyngor Sir
DYDDIAD:	12 Medi 2023
TEITL YR ADRODDIAD:	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau
ADRODDIAD GAN:	Pwyllgor Safonau
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Adrodd ar Weithgareddau'r Pwyllgor Safonau yn 2022/23 a sicrhau cymeradwyaeth y Cyngor ar gyfer Rhaglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2023/24.
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro (est 2568) lbxc@ynysmon.llyw.cymru

1. Cyflwyniad

Dyma ail adroddiad blynyddol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor Sir, wedi ei chwblhau yn unol â gofyniad Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Fodd bynnag, yn y Cyngor hwn mae Cadeirydd y Pwyllgor Safonau wedi cyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor ers nifer o flynyddoedd. Mae'r pynciau yr ymdriwyd â hwy yn yr adroddiadau hyn yn debyg iawn i'r rhai sydd bellach yn ofynnol o dan ddarpariaethau'r ddeddfwriaeth newydd.

Dyma adroddiad y Pwyllgor Safonau ar gyfer y cyfnod Ebrill 2022 – Mawrth 2023.

2. Aelodaeth

Mae'r Pwyllgor Safonau yn bwyllgor statudol sydd â 9 Aelod (2 Aelod o'r Cyngor Sir, 5 Aelod Annibynnol a 2 Aelod o'r Cynghorau Tref a Chymuned). Mae manylion y Pwyllgor a'i aelodaeth ar gael yn y fan [yma](#).

(A) Aelodau Annibynnol:

Daw tymor pedwar Aelod Annibynnol i ben ar y 19eg o Ragfyr 2027 tra daw tymor y pumed Aelod Annibynnol i ben ar yr 11eg o Ragfyr 2025.

Mae un Aelod Annibynnol wedi penderfynu ymddiswyddo cyn i'w thymor ddod i ben ac mae Panel Dethol y Pwyllgor Safonau ynghanol proses recriwtio ar hyn o bryd er mwyn penodi rhywun i'r rôl. Bydd Mrs Celyn Menai Edwards yn ymddiswyddo ar benodiad yr Aelod Annibynnol newydd.

Rhaid penodi'r Cadeirydd o blith yr Aelodau Annibynnol. Penodwyd Mr John R Jones yn Gadeirydd mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Safonau ym mis Chwefror 2020. Penodir y Cadeirydd am gyfnod o bedair blynedd. Gall unigolyn ei ail-ethol i'r Gadair.

Mr Rhys Davies yw'r Is-gadeirydd a daw ei dymor yntau fel Is-gadeirydd hefyd i ben ym mis Chwefror 2024. Mae Mr Davies yn gymwys i gael ei ail-ethol.

(B) Aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned:

Yn dilyn proses recriwtio ar ôl yr etholiadau Llywodraeth Leol diwethaf (Mai 2022), penodwyd dau Aelod er mwyn cynrychioli'r Cynghorau Tref a Chymuned gan y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 6 Rhagfyr 2022, sef y Cynghorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Cymuned Bryngwran a'r Cynghorydd Margaret Ann Thomas o Gyngor Tref Llangefni. Byddant yn eistedd ar y Pwyllgor tan yr etholiadau Llywodraeth Leol nesaf neu hyd nes nad yw'r unigolion a benodwyd yn Aelodau o Gyngor Cymuned mwyach, pa un bynnag sy'n digwydd gyntaf. Gall Aelodau Cyngor Tref a Chymuned gael eu hailbenodi am un tymor arall, ar yr amod bod Cynghorau Tref a Chymuned Ynys Môn wedi cytuno ar y cyd i ddewis Aelodau presennol y Cyngor Tref neu Gymuned fel enwebai ar gyfer y penodiadau.

(C) Aelodau o'r Cyngor Sir:

Y ddau gynrychiolydd Cyngor Sir presennol (ers Mai 2022) yw'r Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes a'r Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas. Mae Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes wedi ymddiswyddo o'i sedd a bydd angen penderfyniad y Cyngor llawn er mwyn llenwi'r sedd honno. Mae hyn yn destun adroddiad ar wahan ar gyfer cyfarfod y Cyngor ar 12 Medi 2023.

3. Rôl a Chyfrifoldeb

Mae rolau a swyddogaethau statudol y Pwyllgor Safonau, mewn perthynas ag Aelodau Cyngor Sir a Chynghorau Tref/Cymuned yn cynnwys:-

- (a) hybu a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan Aelodau;
- (b) cynorthwyo Aelodau i gadw at eu Cod Ymddygiad;
- (c) cynghori, hyfforddi, neu drefnu i hyfforddi Aelodau;
- (ch) ystyried ceisiadau am ganiatâd arbennig;
- (d) ymdrin ag unrhyw atgyfeiriadau oddi wrth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC), neu Banel Dyfarnu Cymru (y Pwyllgor Safonau Cenedlaethol i bob pwrpas).

Fodd bynnag, yn sgîl Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ('y Ddeddf'), mae dyletswyddau ychwanegol wedi cael eu rhoi ar y Pwyllgor Safonau ers mis Mai 2022. Mae'r rhain wedi'u nodi isod:

➤ Adroddiad Blynyddol:

Mae'n rhaid i'r Pwyllgor Safonau ddarparu Adroddiad Blynyddol i'r Cyngor cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, a rhaid i'r Cyngor ystyried yr adroddiad hwn ac unrhyw argymhellion a wneir gan y Pwyllgor Safonau o fewn tri mis o'i dderbyn. Fel isafswm, rhaid i'r adroddiad:

- ddisgrifio sut mae'r Pwyllgor Safonau wedi cyflawni ei swyddogaethau yn ystod y flwyddyn flaenorol;
- cynnwys crynodeb o adroddiadau ac argymhellion a wnaed neu a gyfeiriwyd at y pwyllgor gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) yn

ymwneud ag ymchwilio i achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad, ac unrhyw gamau dilynol a gymerwyd gan y Pwyllgor Safonau;

- disgrifio'r cyngor y mae wedi'i roi ar hyfforddiant i bob Aelod a sut mae'r cyngor hwnnw wedi'i roi ar waith, a
- cynnwys asesiad y Pwyllgor o sut mae Arweinwyr Grŵp wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd newydd i hybu safonau ymddygiad uchel (gweler y pwynt bwled isod).

➤ I fonitro cydymffurfiaeth yr Arweinwyr Grŵp gyda'i dyletswydd i hybu safonau ymddygiad uchel gan Aelodau eu Grŵp a darparu cyngor a hyfforddiant.

Fel nodir uchod, mae dyletswydd newydd wedi cael ei rhoi ar Arweinwyr Grwpiau i gymryd camau rhesymol i hybu a chynnal safonau ymddygiad uchel gan Aelodau'r Grŵp. Mae'n ofynnol i Arweinwyr Grwpiau gydymffurfio â Phwyllgor Safonau'r Cyngor wrth arfer swyddogaethau'r Pwyllgor. Yn ogystal â hyn, mae'n rhaid i'r Pwyllgor Safonau fonitro sut y mae'r Arweinwyr Grŵp yn cydymffurfio â'r ddyletswydd newydd ac ystyried sut y mae'n sicrhau ei fod yn bodloni'r gofyniad i ddarparu cyngor a hyfforddiant i Arweinwyr Grŵp o dan gochl y ddyletswydd hon.

4. Gwybodaeth ar ddyletswyddau'r Pwyllgor a sut y maent wedi cael eu cyflawni yn ystod 2022/2023

Cymeradwywyd Rhaglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2022/2023 gan y Cyngor llawn ym mis Medi 2022. Mae'r ddogfen yn **Atodiad 1** yn cynnwys Rhaglen Waith gymeradwy'r Pwyllgor Safonau ar gyfer 2022-23 ynghyd â'r materion ychwanegol, ac mae'n nodi'r camau a gymerwyd mewn perthynas â phob mater.

Dymuna'r Pwyllgor ddiolch yn fawr i'r swyddogion sydd wedi ei gefnogi gyda'i waith.

4.1 Protocol Datrysiad Lleol:

➤ Protocol Datrysiad Lleol ar gyfer Aelodau'r Cyngor Sir:

Cafodd Protocol Datrysiad Lleol ('y Protocol') ar gyfer Aelodau'r Cyngor Sir ei ddatblygu a'i gymeradwyo yn ystod 2022/2023. Datblygwyd y Protocol gan y Pwyllgor Safonau, yn seiliedig ar ofynion y ddeddfwriaeth newydd a'i brofiad hyd yma, ac fe'i cytunwyd â'r Arweinwyr Grŵp. Mae copi ar gael yn y fan [yma](#).

Rydym o'r farn bod y ddogfen hon yn hawdd i'w defnyddio ac yn syml ac rydym yn hapus iawn i barhau i'w hyrwyddo.

Er yr hoffem feddwl na fydd angen y Protocol o gwbl, rydym yn mawr obeithio y bydd yr Aelodau yn ei ddefnyddio pe bai angen a byddwn yn eu hannog i wneud hynny. Mae'r Aelodau wedi chwarae rhan yn y gwaith o'i ddatblygu (cafwyd cyflwyniad gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau yng nghyfarfod yr Arweinwyr Grŵp, ac yn ystod Sesiwn Briffio ar gyfer yr holl Aelodau); mae'r Pwyllgor Safonau hefyd wedi atgoffa'r Aelodau ynglŷn â'r Protocol a fabwysiadwyd yn y Newyddlen a anfonwyd atynt ym mis Mawrth 2023.

Ni chafodd y Protocol ei ddefnyddio yn ystod cyfnod yr adroddiad hon.

Mae'r Pwyllgor Safonau'n cymryd y cyfle hwn i atgoffa Aelodau bod angen codi pryderon o dan y Protocol mor fuan â phosib wedi'r digwyddiad dan sylw, bod angen ymdrin â'r mater fel blaenoriaeth a sicrhau eu bod yn rhoi sylw dyledus i'r broses. Credir fod hyn yn hanfodol er mwyn rhoi'r cyfle gorau i'r drefn fod yn llwyddiannus.

➤ Protocol Datrysiaid Lleol ar gyfer Aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned:

Mae Un Llais Cymru (y sefydliad cenedlaethol sy'n cynrychioli cynghorau Tref a Chymuned ledled Cymru) wedi datblygu Protocol Datrysiaid Lleol (PDLI) ar gyfer y Cynghorau Tref a Chymru ac mae copi ar gael yn y fan [yma](#). Fodd bynnag, amlinellir yn y PDLI hwn mai'r Clerc a / neu Gadeirydd y Cyngor Tref / Cymuned fydd yn rheoli'r broses. Yn aml iawn, yn ein profiad ni, mae'r Clerc a / neu'r Gadeirydd yn rhan o'r anghydfod neu hwy yw testun y gŵyn ac felly mae'r defnydd y gellir ei wneud o'r PDLI yn gyfyngedig. Felly, bydd y Pwyllgor Safonau hwn yn trafod y posibilrwydd o ddatblygu Protocol i'w ddefnyddio gan y Cynghorau Tref a Chymunedac mae'r gwaith hwn wedi'i gynnwys ar Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023-2024.

Mae materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad o fewn y Cynghorau Tref a Chymuned yn rhan o gylch gwaith y Pwyllgor Safonau, fodd bynnag, fel endidau cyfreithiol annibynnol, mae materion cyfansoddiadol neu weithdrefnol o fewn y Cynghorau Tref a Chymuned y tu hwnt i gylch gorchwyl y Pwyllgor Safonau a'r Cyngor Sir, a rhaid sicrhau na fydd y PDLI yn cael ei ddefnyddio er mwyn delio gyda materion sy'n ymwneud â'r materion hyn.

Gofynnwyd i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau (ynghyd ag Aelodau eraill o'r Pwyllgor Safonau) ddarparu cymorth i rai Cynghorau Tref a Chymuned yn ystod 2022/2023 ac mae rhagor o wybodaeth ar gael ym mharagraff 4.2 isod.

4.2 Cynghorau Tref a Chymuned:

Mae gan y Pwyllgor Safonau hefyd gyfrifoldeb mewn perthynas âg ymddygiad Aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned ac i gyflawni'r cyfrifoldeb hwn mae'r Pwyllgor Safonau wedi ymgymryd â'r gwaith a ganlyn eleni.

Mae'r Pwyllgor Safonau wedi rhoi nifer o ymyriadau ar waith mewn Cynghorau Tref a Chymuned yn ystod y cyfnod adrodd hwn, fel arfer ar ôl derbyn gwybodaeth gan drydydd parti yn cynnwys Aelodau'r Cyngor Tref/Gymuned neu Gynghorwyr Sir.

Ym mhob achos mae'r broses a ddilynwyd wedi cynnwys ysgrifennu at Gadeirydd neu Clerc y Cyngor penodol yn nodi'r pryderon sydd wedi eu dwyn i sylw Cadeirydd y Pwyllgor Safonau a chadarnhau y bydd dau Aelod o'r Pwyllgor Safonau'n dod i arsylwi cyfarfod nesaf y Cyngor Tref/Cymuned.

Yn dilyn y cyfarfod hwnnw, anfonir gohebiaeth at y Clerc a'r Cadeirydd yn eu hysbysu ynglŷn â chasgliadau Aelodau'r Pwyllgor Safonau.

Arsylwyd cyfarfodydd pedwar Cyngor Cymuned yn ystod y cyfnod adrodd hwn / tymor presennol; mae'r manylion yn gyffredinol ac nid ydym wedi enwi neb rhag i'r Cynghorau gael eu hadnabod:

a) Cyngor Cymuned A:

Mewn un Cyngor Cymuned, arsylwyd ail gyfarfod cyn i aelodau'r Pwyllgor Safonau gynnig eu bod yn cynnal Adolygiad o'r Gofrestr Buddiannau a materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad ar ran y Cyngor Cymuned. Cynhaliwyd cyfarfod Adolygu ac anfonwyd gohebiaeth gynhwysfawr at y Clerc a'r Cadeirydd, a oedd yn nodi argymhellion aelodau'r Pwyllgor Safonau. Ni ragwelir y bydd angen cymryd unrhyw gamau pellach yn y Cyngor Cymuned hwn.

b) Cyngor Cymuned B:

Mewn Cyngor Cymuned arall, yn dilyn y cyfarfod arsylwi cyntaf, penderfynwyd mai'r ffordd orau o weithredu oedd cynnig Adolygiad o Gofrestr Buddiannau'r Cyngor Cymuned a materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad. Cytunodd y Clerc ar ran y Cyngor, ond fe gynigiodd ohirio'r amserlen â awgrymwyd gan y Pwyllgor Safonau oherwydd ymrwymadau eraill. Roedd y Pwyllgor Safonau'n dymuno cynnal yr Adolygiad hwn yn ystod Haf 2023 ond gofynnodd y Cyngor Cymuned am oedi pellach. Mae'r mater wedi'i gynnwys ar Flaen Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (**Atodiad 8**).

c) Cyngor Cymuned C:

Yn yr un modd, yng Nghyngor Cymuned C, yn dilyn y cyfarfod arsylwi cyntaf, a darparu adborth am faterion ymddygiad, penderfynwyd mai'r ffordd orau o weithredu oedd cynnig Adolygiad o Gofrestr Buddiannau'r Cyngor a materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad. Gwrthodwyd y cynnig hwn gan y Clerc, ar ran y Cyngor Cymuned, yn y lle cyntaf. Ysgrifennodd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau at y Cyngor Cymuned eto yn gofyn iddynt ailystyried ac egluro mai pwrpas yr Adolygiad ydi cynorthwyo'r Cyngor Cymuned. Yn y gobaith y bydd y Cyngor Cymuned yn ailystyried ac yn derbyn y cynnig, mae'r Adolygiad hwn wedi'i gynnwys ar Flaen Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (**Atodiad 8**).

d) Cyngor Cymuned Ch:

Mynychodd dau Aelod o'r Pwyllgor Safonau gyfarfod o Gyngor Cymuned Ch fel arsylwyr. Oherwydd na welwyd ymddygiad oedd yn peri pryder, nid oedd y Pwyllgor Safonau o'r farn fod y Cyngor Cymuned angen cymorth pellach ond cynghorwyd y Clerc, fel rhan o'r adborth ysgrifenedig, y gallai'r Cyngor Cymuned gysylltu â'r Pwyllgor Safonau yn y dyfodol os ydynt yn meddwl y byddai Adolygiad o fudd. Mae'r mater hwn wedi'i gynnwys ar Flaen Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/202 (**Atodiad 8**).

Y patrwm sydd i'w weld yn (a)-(d) uchod yw un o'r rhesymau dros yr awch i ddatblygu Protocol Datrysiaid Lleol ar gyfer y Cynghorau Tref a Chymuned gan fod llawer o alw am y math yma o waith ac mae'n effeithio ar gapasiti ac adnoddau'r Pwyllgor Safonau.

Mynychodd y Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau gyfarfod o'r Fforwm Cyngor Tref a Chymuned ar 08.09.2022 [i rannu manylion ynglŷn â chyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Safonau ym mis Mehefin 2022] a 27.02.2023 [unwaith eto, i rannu manylion ynglŷn â chyfarfod ffurfiol y Pwyllgor ym mis Rhagfyr 2022, ac i drafod y Newyddlen ddrafft a oedd yn cael ei datblygu].

4.3 Newyddlenni

Ers peth amser, mae'r Pwyllgor Safonau yn cyhoeddi Newyddlenni yn dilyn ei gyfarfodydd chwe-misol. Bernir mai dyma'r ffordd fwyaf effeithiol a hwylus o gyfathrebu âg Aelodau, gan rannu ychydig o wybodaeth, neu eu cyfeirio at ffynhonnellau lle gallent ddod o hyd i ragor o wybodaeth, gan dynnu eu sylw at faterion newydd a phwysig.

Cyhoeddodd y Pwyllgor Safonau Newyddlenni ym mis Medi 2022 a mis Mawrth 2023, wedi i'r Cadeirydd a'r Is-gadeirydd fynychu cyfarfod yr Arweinwyr Grŵp a'r Fforwm Cyngor Tref a Chymuned i drafod eu cynnwys.

Mae'r Newyddlenni a anfonwyd at y Cyngorau Tref a Chymuned ar gael yn **Atodiadau 2 a 3**.

Anfonwyd Newyddlenni tebyg at Aelodau'r Cyngor Sir (etholedig a chyfetholedig) ac maent ar gael yn **Atodiadau 4 a 5**.

Anfonwyd dogfen ychwanegol gyda'r Newyddlenni a anfonwyd ym mis Mawrth 2023 – "Cwrdd ag Aelodau Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn". Mae copi ar gael yn Atodiad 6.

Annogir Aelodau, a gofynnir wrth Arweinyddion y Grwpiau i atgyfnerthu'r neges hon, i ddarllen y Newyddlenni hyn, gan ystyried yr achosion Cod Ymddygiad adroddir ynddynt yn arbennig.

4.4 Y ddyletswydd ar yr Arweinwyr Grŵp ac adrodd i'r Pwyllgor Safonau:

Fel y nodwyd yn Adran 3 uchod, mae dyletswydd newydd wedi cael ei gosod ar Arweinwyr Grwpiau i gymryd camau rhesymol i hybu a chynnal safonau uchel gan Aelodau'r Grŵp. Mae disgwyl i Arweinwyr Grwpiau hefyd gydymffurfio â Phwyllgor Safonau'r Cyngor wrth arfer swyddogaethau'r Pwyllgor Safonau.

Yn yr un modd, mae gan y Pwyllgor Safonau ddyletswydd newydd i fonitro sut mae'r Arweinwyr Grŵp yn cydymffurfio â'r ddyletswydd newydd ac ystyried sut y mae'n sicrhau ei fod yn bodloni'r gofyniad i ddarparu cyngor a hyfforddiant i Arweinwyr Grŵp o dan gochl y ddyletswydd hon.

I'r perwyl hwn, mae gwaith wedi bod yn mynd rhagddo yn ystod y cyfnod adrodd hwn o ran y modd y mae'r Arweinwyr Grŵp yn adrodd i'r Pwyllgor Safonau mewn perthynas â hyn, ac mae'n parhau i fod ar Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024.

Cafodd *pro forma* ar gyfer adrodd ar y mater hwn ei ddatblygu a'i rannu â'r Arweinwyr Grŵp. Cyflwynwyd y gwaith papur drafft i'r Arweinwyr Grŵp ar 27 Ebrill 2023, rhoddwyd cyfle iddynt drafod gydag Aelodau eu Grwpiau ac anfon eu sylwadau at y Pwyllgor Safonau, cyn bod y ffurflen derfynol ar gyfer eleni wedi ei rhannu gyda'r Arweinyddion Grwpiau ar 8 Mehefin 2023. Mae copi wâg o'r ffurflen â ddefnyddiwyd i'w gweld yn **Atodiad 7**.

Cyfarfu pedwar Aelod Annibynnol y Pwyllgor Safonau gyda phob Arweinydd Grŵp yn unigol yn ystod mis Gorffennaf 2023 er mwyn trafod yr adroddiadau roedden nhw wedi

eu hanfon at y Pwyllgor Safonau (gan ddefnyddio'r *pro forma* yn **Atodiad 7**). Dymuna'r Pwyllgor Safonau ddiolch yn fawr i'r Arweinyddion Grwpiau am eu cydweithrediad a'u parodrwydd i drafod yn y cyfarfodydd hyn.

Roedd sawl mater yn codi o'r trafodaethau, ac mae gweithredu hyn yn rhan o Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023-2024 (fel nodir yn **Atodiad 8**). Roedd ambell thema penodol yn codi fel materion oedd yn gyffredin ar gyfer un neu fwy o'r Arweinyddion Grwpiau a'r rhain yn cynnwys hyfforddiant Aelodau a hefyd hyfforddiant yr Arweinyddion ar eu dyletswydd newydd; a sut gellir addasu rhai gweithdrefnau er mwyn hwyluso Aelodau i gydymffurfio gyda gofynion e.e. y broses er mwyn cofrestru diddordebau.

Mae'r Aelodau o'r Pwyllgor Safonau fu ynghlwm gyda'r broses wedi creu tabl sy'n nodi'r materion a drafodwyd gan yr Arweinyddion Grwpiau ac mae hwn wedi ei gynnwys fel **Atodiad 9** i'r adroddiad yma.

Roedd materion eraill wedi eu cynnwys fel penawdau o fewn y ffurflen *pro forma* fu'n destun trafodaeth, sy'n cynnwys:

- Hyfforddiant:
Cadarnheir bod cwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad yn fandadol. Bydd y ffurflen *pro forma* yn cael ei haddasu er mwyn sicrhau bod hyn yn glir ar gyfer proses adrodd ynghylch materion yn 2023/2024.

Roedd y Pwyllgor Safonau'n falch o weld bod pob Aelod wedi cwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad ers yr etholiad ym Mai 2022. Anogir Arweinyddion Grwpiau i sicrhau bod pob modiwl hyfforddiant mandadol yn cael ei gwblhau yn amserol.

Gwneir gwaith pellach gan y Pwyllgor Safonau ynghylch:

- Amserlen cwblhau hyfforddiant mandadol;
 - A ddylai hyfforddiant TG hefyd gael ei ystyried yn fandadol o fewn 6 mis i unigolyn gael ei ethol;
 - Sut bydd gwybodaeth am hyfforddiant Aelodau yn cael ei rannu gyda'r Arweinyddion Grwpiau
- Adolygiad Blynyddol rhwng Aelodau ac Arweinydd eu Grŵp
Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai'n fanteisiol petai modd i Arweinyddion y Grwpiau ddatblygu system ymysg ei gilydd er mwyn datblygu a chynnig cefnogaeth i'w haelodau. Roedd Aelodau'r Pwyllgor Safonau o'r farn bod diffyg trefn bendant a bod amrywiad ym mhwysigrwydd yr adolygiadau ymysg yr Arweinyddion Grwpiau.
 - Adroddiadau Blynyddol Aelodau Etholedig:
Mae mwyafrif yr Arweinyddion Grwpiau yn cefnogi'r syniad ac yn annog eu haelodau i gwblhau Adroddiad Blynyddol ar ddiwedd blwyddyn ariannol y Cyngor. Fodd bynnag, nid yw pawb yn gefnogol a chan nad yw'n ofyn statudol, ni all y Pwyllgor Safonau ond ail-adrodd ei fod yn annog yr holl Aelodau i gyflwyno Adroddiad Blynyddol gan ystyried fod hyn yn hybu tryloywder ac yn

darparu gwybodaeth ddefnyddiol ar gyfer y cyhoedd oherwydd ei fod yn cael ei gyhoeddi ar dudalen bywgraffiad pob Aelod.

Er mwyn sicrhau eglurder ar gyfer y cyhoedd, yn ogystal â chyhoeddi adroddiadau'r Aelodau hynny sy'n dymuno cyflwyno Adroddiad Blyneddol, bwriedir cynnwys sylwad ar dudalennau bywgraffiadau'r Aelodau na fydd yn anfon Adroddiad Blyneddol sy'n egluro nad oes dogfen wedi ei chwblhau gan yr Aelod yna.

- Cefnogi Llesiant Aelodau:

Mae'r Pwyllgor wedi cyfarfod gyda'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn dilyn y sgysiau gyda'r Arweinyddion Grwpiau ac, fel rhan o Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer y flwyddyn i ddod, bwriedir cefnogi gwaith y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ynghylch materion Llesiant Aelodau.

Deallir bod gohebiaeth wedi ei hanfon at yr holl Aelodau yn ystod Wythnos Ymwbyddiaeth Iechyd Meddwl Cenedlaethol ym mis Mai 2023 yn eu hysbysu o'r ddarpariaeth sydd ar gael ar gyfer Aelodau, sy'n cynnwys mynediad at Gwnsela am ddim ac yn anhysbys. Anngoir Aelodau i gymryd mantais o'r ddarpariaeth hon, os byddai'n ddefnyddiol iddynt.

Roedd y sgysiau gyda'r Arweinyddion Grwpiau yn ddiddorol ac adeiladol ac mae sawl mater a godwyd wedi eu hychwanegu at Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (**Atodiad 8**), sy'n dystiolaeth o'r pwyslais mae'r Pwyllgor Safonau yn ei roi ar yr hyn â adroddwyd gan yr Arweinyddion Grwpiau. Fodd bynnag, mae'r Pwyllgor Safonau'n yn awyddus na fydd y sgysiau hyn yn troi'n gyfle i Arweinyddion y Grwpiau nodi eu haniddigrwydd gyda materion sydd tu hwnt i gylch gorchwyl y Pwyllgor.

Mae gofynion Deddf 2021 yn bodoli; mae'n broses newydd i Arweinyddion y Grwpiau a'r Pwyllgor Safonau fel ei gilydd. Annogir Arweinyddion Grwpiau i gysylltu gyda'i haelodau'n gyson er mwyn bodloni'r gofyn eu bod yn hybu a chynnal safonau uchel o ymddygiad, ac i dderbyn unrhyw wahoddiad am hyfforddiant â dderbynir ganddynt ynghylch eu rol fel Arweinyddion Grwpiau yn y dyfodol.

Mae'r Pwyllgor yn awyddus addasu rhywfaint ar y drefn â ddilynwyd eleni ar gyfer 2023/2024 a bydd yn siwr o gynnwys Arweinyddion Grwpiau o fewn y trafodaethau hynny. Un opsiwn yr ystyrir ydi cynnal y sgysiau gyda'r Arweinyddion Grwpiau unigol gyda dau, yn hytrach na phedwar, Aelod o'r Pwyllgor Safonau. Rhagwelir newidiadau ar gyfer y ffurflen *pro forma* hefyd.

4.5 Adolygiad o'r Fframwaith Safonau Moesegol a'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol ('Adroddiad Penn'):

Ym mis Gorffennaf 2021, cyflwynodd Richard Penn yr Adolygiad o'r Fframwaith Safonau Moesegol yng Nghymru. Bu'r Pwyllgor Safonau yn ystyried canlyniadau'r adroddiad hwn ac yn fwy diweddar, bu'r Pwyllgor yn ystyried sut i ymateb i Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar argymhellion yr Adolygiad Penn.

Mae'r gwaith hwn wedi'i gynnwys yn Rhaglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2023-2024 (**Atodiad 8**) gan fod rhaid ymateb i'r ymgynghoriad erbyn 23 Mehefin 2023. Cadarnheir bod ymateb wedi ei anfon gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau yn yr ymgynghoriad hwn ac adroddir ymhellach yn 2023/2024.

Mae'n debyg y bydd gwaith pellach yn dilyn canlyniadau'r ymgynghoriadgan Lywodraeth Cymru a bydd y Pwyllgor Safonau yn cymryd unrhyw gamau perthnasol yn unol â hynny.

4.6 Adroddiadau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC)

Darperir adroddiadau mewn perthynas â chwynion a dderbyniwyd gan y OGCC ynghylch toriadau honedig o'r Cod Ymddygiad gan Aelodau'r Cyngor Sir neu Gyngorau Tref a Chymuned yn Ynys Môn bob chwarter. Bydd yr adroddiadau hyn hefyd yn cael eu cynnwys ar Raglen cyfarfodydd ffurfiol chwe-misol y Pwyllgor Safonau.

- Dros gyfnod yr adroddiad hon, derbyniodd yr OGCC dair cwyn. Derbyniwyd y cwynion hyn yn chwarter 1. Roedd un yn ymwneud âg Aelod o'r Cyngor Sir a dau yn ymwneud âg Aelodau'r Cyngorau Tref a Chymuned. O ran y gŵyn yn erbyn y Cyngorydd Sir, penderfynodd OGCC beidio ag ymchwilio ymhellach. Mewn perthynas â'r Cyngorwyr Tref a Chymuned, penderfynodd OGCC beidio ag ymateb i un achos a chafodd yr ymchwiliad i'r achos arall (a ddechreuodd yn y flwyddyn ariannol flaenorol) ei derfynu gan OGCC.
- Mae'n galonogol nodi na dderbyniwyd unrhyw gwynion yn chwarteri 2,3 a 4 y cyfnod.

Mae'r Pwyllgor Safonau wedi ystyried dadansoddi'r cwynion y mae'n eu derbyn ynghyd ag unrhyw batrymau a mesurau lliniaru. Fodd bynnag, ar sail y nifer isel o gwynion a nodir uchod, nid yw wedi bod yn bosib dod o hyd i unrhyw batrymau.

Bydd OGCC, a Phanel Dyfarnu Cymru, yn cyhoeddi crynodeb o achosion gaiff eu hystyried ganddynt ar eu gwefannau. Adroddir ar yr achosion hyn yng nghyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor Safonau a rhennir grynoded o'r wybodaeth gydag Aelodau'r Cyngor Sir a'r Cyngorau Tref a Chymuned o fewn y Newyddlenni (gweler adran 4.3 uchod).

4.7 Caniatâd Arbennig:

Gall y Pwyllgor Safonau ganiatáu caniatâd arbennig, mewn rhai amgylchiadau a ddiffinnir gan statud, lle na fyddai'r Aelod fel arall yn gallu cymryd rhan mewn dadl neu benderfyniad oherwydd diddordeb personol (rhagfarnol) sylweddol. Weithiau gall y Pwyllgor Safonau fod mewn sefyllfa i orgyrraedd y diddordeb sy'n rhagfarnu os bodlonir amodau penodol. Mae'r Rheoliadau Caniatâd Arbennig yn berthnasol i Aelodau Cyngorau Sir ac Aelodau Cyngorau Tref a Chymuned.

Ni dderbyniwyd unrhyw geisiadau am ganiatâd arbennig yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf.

Cyngorir holl Aelodau'r Cyngor Sir ac Aelodau Cyngorau Tref a Chymuned i ystyried a allai cais am ganiatâd arbennig fod yn briodol iddynt mewn rhai amgylchiadau ac fe'u hanogir i gysylltu â'r Swyddog Monitro am gyngor. Rhennir dolenni i Nodiadau Briffio ar Ganiatâd Arbennig ag aelodau yn y Newyddlenni a anfonir atynt (gweler **Atodiadau 2-5**).

4.8 Cod Ymddygiad: Pennu'r trothwy ar gyfer cofrestru rhoddion a lletygarwch

Mae'r Cod Ymddygiad yn gosod dyletswydd ar Aelodau i gofrestru rhoddion a lletygarwch sy'n werth mwy na'r trothwy a bennir gan bob awdurdod.

Ar hyn o bryd £20 ydi'r trothwy yn y Cyngor hwn. Nid yw'r swm wedi newid ers nifer o flynyddoedd.

Yr argymhelliad cyntaf yn yr Adolygiad gan Richard Penn (gweler rhan 4.5 uchod) yw y dylai'r trothwy ar gyfer datgan unrhyw rodd neu letygarwch, gael ei nodi yn y Cod er mwyn sicrhau cysondeb ledled Cymru.

Nodir yn nogfen ymgynghori Llywodraeth Cymru nad oes bwriad i ddiwygio'r Cod Enghreifftiol ond mae Llywodraeth Cymru yn argymhell yn ei Ganllawiau Statudol ac Anstatudol sy'n deillio o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) y dylai'r dull o bennu'r trothwy gael ei adolygu a'i gytuno o fewn prif gynghorau unigol ac y dylai'r adolygiad rheolaidd o drothwyon gael ei gynnwys yn adroddiad blynyddol y pwyllgor safonau. Mae'r Canllawiau hefyd yn awgrymu bod hwn yn fater y dylid ei drafod fel mater o drefn gan y swyddogion monitro a chadeiryddion grwpiau pwyllgorau safonau.

Yn wir, bu rhywfaint o drafod ar lefel genedlaethol (yng nghyfarfodydd y swyddogion monitro a Fforwm Cenedlaethol y Pwyllgorau Safonau) ynglŷn â chysoni'r trothwy a chael pob awdurdod yng Nghymru i osod yr un trothwy'n wirfoddol, heb orfod newid y ddeddfwriaeth. Y trothwy arfaethedig a drafodwyd yn Fforwm Cenedlaethol y Pwyllgorau Safonau oedd £25.

Mae'r Pwyllgor Safonau'n cytuno gyda'r newid hwn mewn ymgais i sicrhau cysondeb ag awdurdodau eraill yng Nghymru ac, oherwydd bod y swm yn debyg i'r swm sydd eisoes wedi'i bennu yn yr Awdurdod hwn, nid yw'n debygol o beri unrhyw anawsterau mawr.

Os ydi'r Cyngor yn cytuno i'r cynnig hwn h.y. cynyddu'r lefel cofrestru ar gyfer rhoddion a lletygarwch â dderbynir gan aelodau i £25, awgryma'r Pwyllgor Safonau ei fod yn cynnwys yr argymhelliad yn yr adroddiad nesaf / mwyaf addas ar faterion cyfansoddiadol gaiff ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn.

4.9 Hyfforddiant

Cyflwynir adroddiadau gan y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol yng nghyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor Safonau sy'n cynnwys ystyried y cynnwys a'r gweithredu sydd wedi ei gyflawni o fewn Rhaglen Hyfforddi Aelodau'r Cyngor. Rhoddir cyfle i'r Pwyllgor roddi ei fewnbwn ar y Rhaglen wrth iddi gael ei datblygu ac ystyried i ba raddau bydd Aelodau'n cydymyffurfio â'r Rhaglen Hyfforddi.

Yn dilyn cynnal adolygiadau o gyfarfodydd y Cyngor a rhai o'i Bwyllgorau, gwnaeth y Pwyllgor Safonau argymhelliad y dylai hyfforddiant ar gyfer Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Cyngor a'i Bwyllgorau fod yn fandadol, wrth iddynt gael eu hethol ac yna bob dwy flynedd os cant eu hail-ethol. Cyflwynwyd y syniad hwn gerbron cyfarfod o'r Arweinyddion Grwpiau a chytunwyd gyda'r argymhelliad hwn.

Mae Hyfforddiant ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Safonau'n rhan o Raglen Waith flynyddol y Pwyllgor. Mae'r Hyfforddiant a gynhaliwyd ar gyfer yr Aelodau yn ystod y cyfnod adrodd hwn yn cynnwys hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad i Aelodau ar 20 Mai 2022 (yn dilyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol) ac yna ym mis Chwefror 2023 (yn dilyn penodi dau gynrychiolydd Cyngor Tref a Chymuned i'r Pwyllgor). Mae gwaith ar y gweill gyda'r adran Adnoddau Dynol i sicrhau bod Aelodau'n cwblhau'r modiwlau gorfodol, yn cynnwys hyfforddiant ar Gadeirio Cyfarfodydd ar gyfer Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor.

Mae'r Pwyllgor Safonau hefyd wedi trefnu hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad i Aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned ym mis Hydref 2022. Cafodd pedwar sesiwn ei threfnu, gyda dim ond tair yn cael ei chynnal oherwydd diffyg cefnogaeth gan y Cynghorau Tref a Chymuned. Roedd y nifer isel a fynychodd yn destun trafodaeth yng nghyfarfod y Pwyllgor Safonau ym mis Rhagfyr 2022 a rhoddwyd sylw i hynny yn y Newyddlen ac yn ystod y Fforwm Cyngor Tref a Chymuned. Fel Pwyllgor, credwn ei bod hi'n hanfodol bod pob Aelod yn derbyn hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad ac rydym yn siomedig bod Llywodraeth Cymru wedi gwrthod yr argymhelliad yn yr adroddiad Penn (argymhelliad rhif 7) y dylai hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad fod yn orfodol i bob Aelod. Mae hyn wedi'i gynnwys yn ymateb y Pwyllgor Safonau i Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar yr adroddiad Penn (drafordir yn adran 4.5 uchod).

Mae hyfforddiant ar gyfer Arweinwyr Grŵp yn faes arall sydd wedi cael ei drafod gan y Pwyllgor Safonau a bydd y trafodaethau hyn yn parhau. Mae hyn yn cynnwys edrych ar y modd y gellid datblygu'r hyfforddiant i Arweinwyr Grŵp ar y ddyletswydd newydd (manylion uchod yn adran 4.4) ar y cyd drwy Fforwm Cenedlaethol y Pwyllgorau Safonau.

Roedd hyfforddiant yn fater gafodd gryn sylw o fewn y trafodaethau gyda'r Arweinyddion Grwpiau yn eu sgysiau gyda'r Pwyllgor Safonau hefyd (manylir dan eitem 4.4 uchod).

5. Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2023/2024

Mae Rhaglen Waith Arfaethedig y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023-2024 ar gael yn **Atodiad 8**. Mae gwaith eisioes wedi ei ddechrau er mwyn cyflawni'r weledigaeth hon.

6. Argymhelliad

6.1 Bod yr Adroddiad Blynyddol yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor i'w gymeradwyo o fewn tri mis o'i dderbyn.

6.2 Bod y Cyngor yn cymeradwyo Rhaglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2023/2024 (**Atodiad 8**) gan dderbyn y gallai materion ychwanegol gael eu cynnwys, yn unol â'r galw.

Atodiad 1 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhaglen Waith ar gyfer Pwyllgor Safonau 2022/23 – gyda nodiadau ar gyfer Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor ar gyfer 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Camau a gymerwyd yn ystod cyfnod yr adroddiad
1	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor llawn	<p>Pwyllgor i ddechrau ystyried yr Adroddiad Blynyddol nesaf, a dechrau gweithio arno, cyn eu cyfarfod ffurfiol ym mis Mehefin 2023.</p> <p>Rhannu'r adroddiad blynyddol (unwaith y bydd wedi'i ystyried gan y Cyngor) gyda Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru?</p>	<p>Adroddiad 2021/2022 wedi'i gyflwyno i'r Cyngor llawn ym mis Medi 2022.</p> <p>Adroddiad 2022/2023 (drafft) wedi'i drafod mewn cyfarfod anffurfiol ar 26/5 ac yng nghyfarfod y Pwyllgor Safonau ym mis Mehefin 2023. Trafodwyd ymhellach mewn cyfarfod anffurfiol ar 28/7, yn dilyn cyfarfodydd y Pwyllgor gyda'r Arweinyddion Grwpiau. Mae'r adroddiad terfynol yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor llawn ym mis Medi 2023.</p>
2	Adolygu'r Protocol Datrys yn Lleol	<p>Gwnaed diwygiad ym mis Mawrth 2022 – efallai y bydd angen adolygiad ar ôl trafodaeth gydag arweinwyr grŵp. Yr adroddiad wedi gwneud achosion yr ymdriniwyd â nhw yn anhysbys dan broses ddatrys yn lleol Ombwdsmon Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru?</p>	<p>Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig ar gyfer Aelodau'r Cyngor Sir wedi'i dderbyn gan y Pwyllgor Safonau, yn dilyn trafodaeth gydag Arweinwyr Grŵp mewn cyfarfod a chyflwyniad i'r holl Aelodau mewn sesiwn Briffio ym mis Rhagfyr 2022. Eitem wedi'i chynnwys yng Nghylchlythyr y Cyngor Sir ym mis Mawrth 2023.</p> <p>Gwaith ar y Protocol Datrysiad Lleol ar gyfer Cyngorau Tref a Chymuned wedi'i gynnwys yn Rhaglen Waith 2023/24.</p>
3	<p>Cynnig a Darparu hyfforddiant i arweinwyr grwpiau gwleidyddol. Angen penderfynu:</p> <ul style="list-style-type: none">• Pwy fydd yn darparu'r hyfforddiant• Cyfranogiad aelodau'r pwyllgor safonau• Cynnwys uwch swyddogion?	<p>Angen trafod gydag arweinwyr grwpiau gwleidyddol a'r gwasanaethau democrataidd.</p> <p>Rhaid i'r trefniadau hyn gael eu gwneud ar ddechrau pob gweinyddiaeth ac o fewn 6 mis i'r etholiadau a rhaid eu hadolygu'n flynyddol o leiaf.</p>	<p>Wedi'i drafod gydag Adnoddau Dynol. Ymholiadau wedi'u gwneud i CLILC am unrhyw hyfforddiant 'penodol' sydd ar gael.</p> <p>Parhau gyda Rhaglen Waith 2023/24. Cyfarfod nesaf Fforwm Pwyllgorau Safonau Cenedlaethol ym Mehefin 2023.</p>

Atodiad 1 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

4	Cyfathrebu gydag arweinwyr grwpiau gwleidyddol	Proses adrodd ffurfiol gan arweinwyr neu fwy anffurfiol? Cysondeb adroddiadau gan arweinwyr grŵp? Trefnu cyfarfodydd yn rheolaidd er mwyn adolygu ymddygiad?	<p>Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau wedi mynychu cyfarfodydd yr Arweinwyr Grŵp fel a ganlyn:</p> <p>29.09.2022 – cyflwyno'r Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig;</p> <p>08.12.2022 – cyflwyno arsylwadau a wnaed yn dilyn ymarferiad arsylwi yng nghyfarfodydd y Cyngor;</p> <p>16.03.2023 – trafod eitemau o gyfarfod ffurfiol mis Rhagfyr a'r Cylchlythyr i ddilyn;</p> <p>27.04.2023 – trafod Templed Adroddiad yr Arweinwyr Grŵp (dyletswydd newydd dan Ddeddf 2021);</p> <p>08.06.2023 – cyflwyno ymateb drafft y Pwyllgor Safonau yn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru o argymhellion adroddiad Penn;</p>
5	Ymyrraeth/ hysbysiad cwynion lefel isel, gyda rhai o fewn grwpiau nad ydynt wedi'u hadrodd i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.	Angen gweld ymateb gan adroddiad Penn gan Lywodraeth Cymru. Rhaid gwneud pob adroddiad yn anhysbys.	<p>Wedi cyfarfod ar 8/3/21 a 27/5/21.</p> <p>Wedi cyhoeddi adroddiad Penn. Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar agor dan ddiwedd Mehefin 2023. Bydd y mater hwn yn parhau o fewn Rhaglen Waith 2023/2024.</p>
6	Cyfarfodydd	<p>Cyfarfod ffurfiol diwethaf 15/12/2021</p> <p>Cyfarfod(ydd) anffurfiol angen ystyried:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymgynghoriad ar ganllawiau statudol drafft Llywodraeth Cymru ar safonau ymddygiad, fel drafft ar gyfer Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor ar gyfer y Cyngor llawn. (8/3/22) 	<p>Cynhaliwyd cyfarfod ffurfiol ar 28/6/22.</p> <p>Cyfarfod anffurfiol ar 14/11/22 (arsylwi cyfarfod y Cyngor/Pwyllgor – trafod canfyddiadau)</p> <p>Cyfarfod anffurfiol ar 07/12/22 (arsylwi cyfarfod y Cyngor/Pwyllgor – trafod cyflwyniad yng nghyfarfod yr Arweinwyr Grŵp)</p> <p>Cyfarfod ffurfiol ar 14/12/22</p> <p>Cyfarfod anffurfiol ar 13/1/23 (trafod amrywiaeth o faterion gan</p>

Atodiad 1 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

		<ul style="list-style-type: none"> Rhaglen waith ar gyfer 22/23 (27/4/22) <p>Cyfarfod ffurfiol nesaf wedi'i drefnu ar gyfer 28/6/2022.</p>	<p>gynnwys eitemau ar gyfer Cylchlythyrau ac arsylwi cyfarfodydd y Pwyllgor)</p> <p>Cyfarfod anffurfiol 24/3/23 (Templed Adroddiad Arweinwyr Grŵp gyda'u dyletswydd newydd dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau Cymru 2021)</p> <p>Cyfarfod anffurfiol 12/5/22 (ymgyngoriad Llywodraeth Cymru ar adroddiad Penn)</p> <p>Cyfarfod anffurfiol 26/5/22 (adroddiad blynyddol a rhaglen waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024)</p> <p>Cyfarfod ffurfiol nesaf wedi'i drefnu ar gyfer 14/6/2023.</p>
7	Cylchlythyr yn dilyn cyfarfod ffurfiol a gynhaliwyd 15.12.2021	Aelodau angen ystyried olrhain ymatebion i'r Cylchlythyr gan nifer penodol o gynghorau tref a chymuned yn dilyn trafodaeth ar yr eitem hon yng nghyfarfod ffurfiol y Pwyllgor ym mis Rhagfyr 2021.	<p>Anfonwyd y Cylchlythyr ym mis Awst 2022 (ymgorffori gwybodaeth o gyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor Safonau ar 12/2021 a 06/2022).</p> <p>Anfonwyd y Cylchlythyr ym mis Mawrth 2023 yn dilyn y cyfarfod ffurfiol ym mis Rhagfyr 2022– yn dilyn cyflwyniad gan bob Fforwm o'r Cynghorau Tref a Chymuned a chyfarfodydd Arweinwyr Grŵp.</p> <p>Cylchlythyr yn cael ei anfon yn dilyn y cyfarfod ffurfiol ym mis Mehefin 2023.</p>
8	Adrodd am gwynion – Adroddiadau Diweddarau Chwarterol	Angen gweithio ar weithdrefn i alluogi aelodau'r Pwyllgor i gael sicrwydd na fydd achosion a adroddwyd i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn dangos unrhyw duedd benodol o ran ymddygiad gwael. Bwriad y broses hon yw gwarchod a pharchu (unrhyw rai	<p>Cwynion ar gyfer Ch1 a Ch2 2022/2023 wedi'u cyflwyno i aelodau'r Pwyllgor Safonau yng nghyfarfod Rhagfyr 2022.</p> <p>Cwynion ar gyfer Ch3 2022/2023 wedi'u hanfon at aelodau ym mis Ionawr 2023.</p> <p>Cwynion ar gyfer Ch4 2022/2023 wedi'u hanfon at aelodau'r Pwyllgor Safonau ym mis Ebrill 2023.</p> <p>Bydd adroddiadau cwynion Ch3 a Ch4 yn cael eu cyflwyno mewn cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor</p>

Atodiad 1 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

		o) ofynion Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ynghylch cyfrinachedd y materion hyn.	Safonau ym mis Mehefin 2023.
9	Pwyllgor Safonau'n arsylwi gwaith Pwyllgorau Cyhoeddus a'r Cyngor llawn	<p>Yn dilyn penderfyniad y bydd aelodau'r Pwyllgor yn ymgymryd â rôl arsylwi gweithdrefnau mewn cyfarfodydd ffurfiol cyhoeddus Pwyllgorau penodol o'r Cyngor (Sgriwtini a Chynllunio) a chyfarfodydd y Cyngor llawn, hysbyswyd Arweinwyr Grŵp fod hyn bellach mewn grym.</p> <p>Gofynnir i aelodau'r Pwyllgor sydd eisiau cymryd rhan yn y rôl arsylwi hon wneud cais i wirfoddoli, fel y gellir paratoi amserlen a neilltuo cyfrifoldebau yn ôl hyn.</p>	<p>Angen datblygu adroddiad profforma i sicrhau bod yr holl faterion yn cael eu cofnodi.</p> <p>Cwblhawyd ymarferiad arsylwi rhwng Medi-Rhagfyr 2022. Mae manylion am y broses wedi'u cynnwys mewn adroddiad llawn i'r Pwyllgor Safonau (dolen isod).</p> <p>Cyfarfod anffurfiol ar 14/11/22 (arsylwi cyfarfodydd y Cyngor/Pwyllgor – trafod canfyddiadau hyd yma)</p> <p>Cyfarfod anffurfiol ar 07/12/22 (arsylwi cyfarfodydd y Cyngor/Pwyllgor – trafod cyflwyniad ar gyfer cyfarfod yr Arweinwyr Grŵp)</p> <p>Trafod canfyddiadau gydag Arweinwyr Grŵp mewn cyfarfod ar 08/12/22</p> <p>Cyfarfod ffurfio ar 14/12/22. Adroddiad llawn ar gael yma.</p> <p>Arsylwadau ar gyfer Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn parhau. 4 aelod i fynychu cyfarfodydd ar 19/01/2023 (bore a phrynhawn).</p> <p>Cyfarfod anffurfiol ar 13/1/23 (trafod amrywiaeth o faterion gan gynnwys parhau i arsylwi cyfarfodydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol)</p> <p>Gohebiaeth wedi'i anfon mewn perthynas â'r mater hwn, gan gynnwys Arweinwyr Grŵp.</p> <p>Gwnaed penderfyniad i beidio â pharhau gydag unrhyw arsylwi pellach ar gyfer yr ymarferiad</p>

Atodiad 1 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

			hwn. Adolygu hyn yn y dyfodol.
10	Hyfforddiant ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini		<p>Trafodaethau'n parhau gydag Adnoddau Dynol.</p> <p>Hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad gyfer Aelodau'r Pwyllgor Safonau ar 20/5/22.</p> <p>Cytunwyd bod y canlynol yn ofynnol i aelodau'r Pwyllgor Safonau</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Moeseg a Safonau ☐ GDPR ☐ Ymwybyddiaeth seiber ☐ Cyflwyniad i amrywiaeth a chydreddoldeb <p>Ar gael ar y gronfa ddysgu.</p> <p>Cyfarfodydd cadeirio hefyd yn ofynnol ar gyfer Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Pwyllgorau. [argymhellion y Pwyllgor Safonau, Arweinwyr Grŵp wedi cytuno arnynt].</p> <p>Hyfforddiant Cod Ymddygiad wedi'i gynnal ar gyfer dau Aelod newydd y Cynghorau Tref a Chymuned ar y Pwyllgor Safonau (gwahoddiad estynedig i Aelodau eraill o'r Pwyllgor Safonau hefyd) ar 15.02.2023.</p>
11	Sut i Gwyno	Ystyried sut i hyrwyddo sut i wneud cwyn yn erbyn aelodau etholedig unwaith y cytunir ar y broses ar gyfer cwynion 'lefel isel' yn dilyn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar yr adolygiad Penn.	Wedi cyhoeddi adroddiad Penn. Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar agor dan ddiwedd Mehefin 2023. Bydd y mater hwn yn parhau o fewn Rhaglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024.

MATERION A YCHWANEGWYD I'R RHAGLEN WAITH AR ÔL CAEL CYMERADWYAETH GAN Y CYNGOR LLAWN YM MIS MEDI 2023:

Rhif	Eitem	Camau	Camau a gymerwyd yn ystod cyfnod yr adroddiad
12	Caniatadau Arbennig / Gollyngiadau	Pan fydd ceisiadau'n codi	Dim ceisiadau yn ystod cyfnod yr adroddiad.

Atodiad 1 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

13	Adroddiadau blynyddol aelodau	Pwyllgor Safonau'n parhau i annog yr arferiad o gwblhau adroddiadau blynyddol	<p>Rheolwr Busnes Gwasanaethau Democrataidd wedi mynychu cyfarfod ffurfiol ar 14/12/2022.</p> <p>Penodi Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd newydd ym mis Ionawr 2023.</p> <p>Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau wedi cyflwyno'r mater hwn i'r Arweinwyr Grŵp ar 16/03/2023.</p> <p>Cafodd y mater hwn ei gynnwys yng Nghylchlythyr y Cyngor Sir.</p> <p>Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd angen mynychu cyfarfod ym mis Mehefin 2023 i drafod gwaith sy'n mynd rhagddo gyda'r Adroddiadau Blynyddol.</p>
14	Hyfforddiant Mewnol	Angen cofnodi hyfforddiant mewnol a sicrhau ei fod ar gael i aelodau	Ddim ar gael ar hyn o bryd.
15	Penodi cynghorwyr tref a chymuned eistedd ar y Pwyllgor Safonau	Gwahoddir ceisiadau drwy ohebiaeth a chylchlythyrau	<p>Yn cael ei godi yn fforwm Cynghorau Tref a Chymuned mis Medi.</p> <p>Dyddiad Cau 30/9/22</p> <p>4 cais wedi'i dderbyn. Papur ymgeisio a phleidleisio wedi'i anfon at glerciaid Cynghorau Tref a Chymuned ar 6/10/2022 i'w dychwelyd erbyn 5pm 19/11/2022.</p> <p>Cyflwynwyd adroddiad i'r Cyngor llawn am benderfyniad ar 6/12/22.</p> <p>Cyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ffurfiol ar 14/12/22. Ar gael yma.</p> <p>Penodwyd y Cynghorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Cymunedol Bryngwran a Chynghorydd Margaret Ann Thomas o Gyngor Tref Llangejni..</p>
16	Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned	Bydd y Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn mynychu cyfarfod y Fforwm	Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau wedi mynychu cyfarfod y Fforwm ar 8/9/22 a 27/2/23.
17	Hyfforddiant ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned	I'w ddarparu gan Un Llais Cymru	Gwahoddiadau wedi'u hanfon 12/8/22. Pedwar diwrnod o hyfforddiant wedi'u trefnu ym mis Hydref, gyda'r gofyniad i gyflwyno ceisiadau erbyn 16/9/22.

Atodiad 1 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

			<p>Tri dyddiad terfynol (oherwydd diffyg diddordeb gan Gynghorau Tref a Chymuned yn ystod y cyfnod cofrestru): 4/10/2022 am 2pm – Cymraeg 6/10/2022 am 6.30pm – Saesneg 20/10/2022 am 6.30pm – Cymraeg</p> <p>Cyflwynwyd yr adroddiad i'r Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ffurfiol ar 14/12/22. Ar gael yma.</p> <p>Cafodd y mater sylw yng Nghylchlythyr y Cyngorau Tref a Chymuned. Cadeirydd ac Is-gadeirydd wedi mynychu cyfarfod Fforwm ar 27/02/2023 i gyflwyno'r Cylchlythyr/ annog aelodau'r Cyngorau Tref a Chymuned i gwblhau hyfforddiant cod ymddygiad.</p>
18	Cyngor Cymuned A	Wedi derbyn pryderon lefel isel ynghylch toriadau Cod Ymddygiad mewn perthynas â'r Cyngor / Cyngorwyr yn y Cyngor.	Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau wedi mynychu dau gyfarfod arsylwi, ac wedi cynnal Adolygiad o'r Gofrestr Buddiannau gyda'r Clerc a'r Cadeirydd rhwng mis Hydref 2022 a Mawrth 2023.
19	Disgrifiad rôl ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Safonau	Mae'n rhaid darparu disgrifiadau rôl ar gyfer aelodau etholedig a chyfetholedig yn ôl Siarter Datblygu Cymdeithas Llywodraeth Cymru. Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn mabwysiadu'r disgrifiadau rôl newydd.	Disgrifiadau rôl newydd ar-lein, ac yn cynnwys dolenni at dudalen personol bob aelod o'r Pwyllgor Safonau ar y wefan.
20	Fforwm Pwyllgor Safonau Cenedlaethol	Cynnal y cyfarfod cyntaf ar 8/12/2022. Cadeirydd angen ei fynychu.	<p>Cynhaliwyd y cyfarfod cyntaf ar 27/01/2023. Cadeirydd y Pwyllgor Safonau wedi'i fynychu, ac wedi darparu adborth i Aelodau'r Pwyllgor Safonau drwy e-bost/diweddariad ar lafar yn dilyn hyfforddiant Cod Ymddygiad ym mis Chwefror 2023.</p> <p>Cyfarfod nesaf y Fforwm ym mis Mehefin 2023.</p> <p>Parhau ar Raglen Waith y Pwyllgor</p>

Atodiad 1 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

			Safonau ar gyfer 2023/2024.
21	Cyngor Cymuned B	Wedi derbyn pryderon lefel isel ynghylch toriadau Cod Ymddygiad mewn perthynas â'r Cyngor / Cynghorwyr yn y Cyngor.	Mynychwyd cyfarfod arsylwi ym mis Chwefror 2023, a chytunwyd ar gynnig Adolygu'r Gofrestr Buddiannau ar gyfer Haf 2023. Parhau ar Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024.
22	Cyngor Cymuned C	Wedi derbyn pryderon lefel isel ynghylch toriadau Cod Ymddygiad mewn perthynas â'r Cyngor / Cynghorwyr yn y Cyngor.	Mynychwyd cyfarfod arsylwi ym mis Chwefror 2023, a chytunwyd ar gynnig Adolygu'r Gofrestr Buddiannau ar gyfer Haf 2023. Parhau ar Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024.
23	Cyngor Cymuned CH	Wedi derbyn pryderon lefel isel ynghylch toriadau Cod Ymddygiad mewn perthynas â'r Cyngor / Cynghorwyr yn y Cyngor.	Mynychwyd cyfarfod arsylwi ym mis Ebrill 2023. Parhau ar Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024.

NEWYDDLEN Y PWYLLGOR SAFONAU

CYNGHORWYR TREF A CHYMUNED

CYFLWYNIAD

Hoffai'r Pwyllgor Safonau eich llongyfarch i gyd ar gael eich ethol neu eich ailethol yn gynghorwyr tref / gymuned. Mae'r Pwyllgor Safonau yma i'ch cefnogi i gadw at y cod ymddygiad a fabwysiadwyd gan eich cyngor. Fel y gwyrddoch, mae cynnal y lefelau uchaf o ymddygiad moesegol yn rhan hanfodol o'ch rôl wrth gynrychioli'r cyhoedd.

DATGAN DIDDORDEB

Mae canllawiau lleol wedi'u cyhoeddi i Gynghorwyr ar ddatganiadau o ddiddordeb ac maent wedi'u darparu i'ch clercod*. Mewn rhai amgylchiadau mae'n bosibl cael caniatâd arbennig gan y Pwyllgor Safonau i gymryd rhan mewn penderfyniadau, hyd yn oed os oes gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu (fel yr ydych yn gwybod, mae hwn yn ddiddordeb personol sylweddol sy'n golygu nad ydych yn cael cymryd rhan mewn trafodaeth neu bleidleisio). Mae canllawiau lleol ar sut i wneud cais am ganiatâd arbennig wedi'u darparu i'ch clercod*. Cysylltwch â'r Swyddog Monitro am gyngor a chymorth wrth gyflwyno unrhyw gais y dymunwch ei wneud.

*Byddai'r Swyddog Monitro yn hapus i ddarparu copïau pellach ar gais.

PANEL DYFARNU CYMRU

- Panel Dyfarnu Cymru sy'n gwneud penderfyniad ar achosion difrifol o dorri'r cod ymddygiad. Mae'r Panel yn dribiwnlys sy'n cynnal gwrandawriadau cyhoeddus.
- Adroddir ar yr achosion hyn yn llawn ar wefan y Panel Dyfarnu sydd ar gael ar y ddolen [hon](#)
- Os byddai'n well gennych chi weld crynodeb o'r achosion hyn fe adroddir arnynt i'r Pwyllgor Safonau. Mae'r crynodeb diweddaraf a ystyriwyd gan y Pwyllgor Safonau ar gael yn y fan [yma](#).

DATBLYGU AELODAU

- Mae darparu hyfforddiant i chi ar eich cod ymddygiad yn rhan o rôl y Pwyllgor.
- Felly, rydym wedi ysgrifennu at bob clercc i gynnig sesiynau hyfforddi rhithiol, 1.5 awr o hyd, ar y dyddiadau a ganlyn:

Dydd Mawrth 4ydd Hydref, 2pm - Cymraeg
Dydd Iau 6ed Hydref, 6.30pm - Saesneg
Dydd Mawrth 18fed Hydref, 2pm - Saesneg
Dydd Iau 20fed Hydref, 6.30pm - Cymraeg

- Mae lleoedd yn gyfyngedig, felly os ydych yn gallu mynychu un o'r sesiynau yna rhowch wybod i'ch clercc cyn gynted â phosibl.

EGWYDDORION NOLAN

Wrth gytuno i ddod yn Gynghorydd fe wnaethoch chi hefyd gytuno i gadw at yr egwyddorion ymddygiad ar gyfer bywyd cyhoeddus a adwaenir yn gyffredinol fel Egwyddorion Nolan. Yng Nghymru, mae'r rhain yn cynnwys y canlynol

- Anhunanoldeb
- Gonestrwydd
- Unplygrwydd a phriodoldeb
- Dyletswydd i gynnal y gyfraith
- Stiwardiaeth
- Gwrthrychedd wrth wneud penderfyniadau
- Cydraddoldeb a pharch
- Bod yn agored
- Atebolrwydd
- Arweinyddiaeth

AC YN OLAF...

Mae'r Pwyllgor Safonau angen 2 gynrychiolydd gynghorau tref / cymuned i eistedd ar y Pwyllgor. Mae ceisiadau wedi cael eu hanfon at Glercod y gynghorau tref a chymuned gyda dyddiad cau ar gyfer ymateb erbyn diwedd mis Medi 2022. Os nad yw eich cyngor wedi trafod y cais hwn eto, gofynnwn i chi wneud hynny, ac ystyried cyflwyno enwebiad. Mae'r ffurflen gais berthnasol wedi ei darparu i bob clercc. Os bydd mwy na dau ymgeisydd yn cael eu henwebu, bydd proses pleidlais bost yn dilyn.

Hefyd, rhowch wybod i'ch clerccod os ydych yn dymuno mynychu unrhyw un o'r sesiynau hyfforddi a nodir uchod.

Nodyn i'ch atgoffa bod y Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned Lleol i fod i gael ei gynnal ar 8 Medi 2022.

Sicrhewch fod eich cyngor yn cael ei gynrychioli.

Bydd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor yn cael ei ystyried gan y Cyngor Sir ar y 29ain o Fedi 2022 a bydd ar gael i chi ar wefan Cyngor Sir Ynys Môn

ADOLYGIADAU LLYWODRAETHU ANFFURFIOL

Mae'r Pwyllgor yn cynnal adolygiadau llywodraethu o rai cynghorau tref/cymuned; edrych ar ymrwymadau, datganiadau o ddiddordeb, cofnodion a chofnodion hyfforddiant. Pan fu'r Pwyllgor yn bwriadu cynnal adolygiadau o'r fath, byddent yn cysylltu â'r clerccod perthnasol ymlaen llaw. Rydym yn ddiolchgar iawn i'ch clerccod am y cymorth y maent wedi'i roi i ni yn y gorffennol.

- Bydd pob cyngor a adolygir yn derbyn adborth ysgrifenedig ac unrhyw argymhellion, i'w hystyried gan bob aelod o'r cyngor, ond ar sail anffurfiol
- Rhoddir adborth cyffredinol a dienw i bob cyngor hefyd, gan gynnwys unrhyw argymhellion a rhannu arfer da. Byddwn yn gofyn i'r adborth hwn gael ei rannu mewn cyfarfod ffurfiol o'r cyngor

MONITRO YMDYGIAD

Mae'r Pwyllgor hefyd yn bwriadu, o bryd i'w gilydd, anfon dau o'i aelodau i fonitro ymddygiad yng nghyfarfodydd cyhoeddus rhai cynghorau tref/cymuned. Gobeithiwn gyflawni hyn o bell a byddwn yn cysylltu â'r clerccod perthnasol er mwyn gwneud y trefniadau.

Bydd aelodau'r Pwyllgor yn rhoi adborth cynnar i'r cadeirydd a'r clercc; a gall gynhyrchu canfyddiadau cyffredinol i'w dosbarthu i bob cyngor. Bydd y trefniadau monitro hyn yn dechrau yn 2023.

DYLETSWYDDAU CYFREITHIOL NEWYDD AR GYNGHORAU TREF/CYMUNED

O dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 rhaid i gynghorau tref a chymuned:

- Cynhyrchu cynllun hyfforddi blynyddol ar gyfer ei gynghorwyr a'i staff, gyda'r cynllun cyntaf yn ofynnol o fewn 6 mis i'r etholiad llywodraeth leol diwethaf ar 5 Mai 2022. Mae'r cynllun hyfforddi yn ddogfen y bydd y Pwyllgor yn gofyn amdani pan fydd yn cynnal ei adolygiadau.
- Cyhoeddi adroddiad blynyddol, cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol, ar ôl diwedd pob blwyddyn ariannol.
- Mae [Un Llais Cymru](#) yn cefnogi ei aelodau i gydymffurfio â'r ddeddfwriaeth newydd.

NEWYDDLLEN Y PWYLLGOR SAFONAU AR GYFER CYNGHORWYR TREF A CHYMUNED

Mawrth 2023 - Rhifyn 4

CYFLWYNIAD

Mae'r Pwyllgor Safonau yma i'ch cefnogi i ddilyn y Cod Ymddygiad y mae'ch Cyngor wedi'i fabwysiadu. Fel y gwyddoch, wrth gynrychioli'r cyhoedd mae'n hanfodol eich bod yn cynnal ymddygiad moesegol o'r safon uchaf.

EICH CYNRYCHIOLWYR AR Y PWYLLGOR SAFONAU

Yn dilyn pleidlais bost, cafodd y Cyngorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Cymuned Bryngwran a'r Cyngorydd Margaret Thomas o Gyngor Tref Llangefni eu hethol i gynrychioli'r cyngorau tref a chymuned ar y Pwyllgor Safonau. Llongyfarchiadau i'r ddau a diolch i'r cyngorau a gymerodd ran yn y broses.

CWYNIION LLEOL

Mae'r Pwyllgor Safonau'n falch bod cyn lleied o gwynion yn cael eu hanfon at yr Ombwdsmon mewn perthynas ag achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad gan gynghorwyr tref a chymuned yn Ynys Môn.

ACHOSION OMBWDSMON

GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU (OGCC) A PHANEL DYFARNU CYMRU (PDC)

Mae OGCC yn ymchwilio i achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad. Mae OGCC yn cyhoeddi gwybodaeth gyfyngedig ynglŷn â'r achosion sy'n cael eu cyfeirio ati ar wefan y gwasanaeth. Mae OGCC yn cyfeirio'r achosion mwyaf difrifol at PDC.

Mae'r rhain yn cael eu hadrodd yn llawn ar wefan OGCC ac maent ar gael yma ac ar wefan PDC yma.

Mae crynodeb o'r achosion hyn yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Safonau (PS).

Mae'r crynodeb gan OGCC a ystyriwyd gan y PS ar gael yma ac mae'r crynodeb gan PDC a ystyriwyd gan y PS ar gael yma.

Mae'r themâu allweddol yn cynnwys y canlynol:

- Mae'r Ombwdsmon newydd (yn y rôl ers 1.4.22) yn dal i ddefnyddio'r prawf dau gam wrth ystyried achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad. (1.) A oes tystiolaeth bod y Cod wedi'i dorri? a (2.) A ddylid ymchwilio i'r mater er budd y cyhoedd?
- Mae'n bwysig bod aelodau a chlercod cynghorau tref a chymuned yn cwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad.

HYFFORDDIANT

- Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn ei gwneud hi'n ofynnol i gynghorau lunio cynllun hyfforddi blyneddol ar gyfer cynghorwyr a staff; roedd rhaid cynhyrchu'r cynllun cyntaf o fewn 6 mis i'r etholiadau llywodraeth leol ar 5 Mai 2022.
- Hoffai'r Pwyllgor Safonau weld eich cynllun hyfforddi chi. Os gwelwch yn dda, anfonwch gopi at medwenjones@ynysmon.llyw.cymru erbyn 31 Mai 2023. Bydd y mater yn cael ei drafod gan y Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ym mis Mehefin.
- Roedd y Pwyllgor Safonau'n siomedig o weld cyn lleied yn yr hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad ym mis Hydref 2022. Roedd lle i 90, ond dim ond 37 a gwblhaodd yr hyfforddiant ar y Cod. O'r 40 cyngor tref a chymuned ar Ynys Môn roedd 29 heb glerc nac aelod yn bresennol.
- Mae OGCC a PDC yn annog aelodau a chlercod i gwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad.
- Os byddwch yn torri'r Cod, a'ch bod heb gwblhau hyfforddiant ar y Cod, bydd hynny'n gwaethygu lefel y gosb fydd yn cael ei hystyried gan y Pwyllgor Safonau neu PDC.

EGWYDDORION NOLAN

Roedd y rhifyn diwethaf yn cynnwys gwybodaeth am y saith egwyddor mewn bywyd cyhoeddus. Os hoffech edrych arnynt eto, dilynwch y ddolen [hon](#).

CANIATÂD ARBENNIG

O dan y Cod Ymddygiad fe all aelodau ofyn am ganiatâd arbennig gan y Pwyllgor Safonau i gael cymryd rhan mewn penderfyniadau os oes ganddynt ddi-ddordeb sy'n rhagfarnu. Mae'ch clerc wedi derbyn canllawiau ar sut i ofyn am ganiatâd arbennig*. Cysylltwch â'r Swyddog Monitro am gyngor a chymorth mewn perthynas ag unrhyw gais am ganiatâd arbennig.

* Bydd y Swyddog Monitro'n hapus i ddarparu copi arall ar gais.

FFORWM CENEDLAETHOL

PWYLLGORAU SAFONAU CYMRU

Mae fforwm Cenedlaethol wedi cael ei greu ar gyfer cadeiryddion pwyllgorau safonau. Bydd yn rhoi cyfle i'r 28 awdurdod yng Nghymru y mae'n ofynnol iddynt gael Pwyllgor Safonau ddod at ei gilydd i drafod arfer dda a datrys problemau. Byddwn yn rhannu unrhyw negeseuon allweddol gyda chi.

AC YN OLAF:

Cynhaliwyd cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ar 14/12/2022. Os hoffech edrych ar yr eitemau/adroddiadau a gafodd eu hystyried yn ystod y cyfarfod hwn, dilynwch y [ddolen hon](#) os gwelwch yn dda. Os oes angen cymorth neu wybodaeth bellach arnoch, cysylltwch â'r Swyddog Monitro lynnball@ynysmon.llyw.cymru os gwelwch yn dda.

STANDARDS COMMITTEE NEWSLETTER

TOWN AND COMMUNITY COUNCILLORS

INTRODUCTION

The [Standards Committee](#) is here to support you in observing the Code of Conduct adopted by your Council. As you know, maintaining the highest level of ethical behaviour is an essential part of your role in representing the public.

YOUR REPRESENTATIVES ON THE STANDARDS COMMITTEE

Following a postal ballot process, Councillor Iorwerth Roberts from Bryngwran Community Council and Councillor Margaret Thomas from Llangefni Town Council have been selected to represent the town and community councils on the Standards Committee. Congratulations to both and thanks to all councils that took part in the process.

LOCAL COMPLAINTS

The Standards Committee is pleased with the low numbers of complaints being sent to the Ombudsman in relation to allegations of breaches of the Code of Conduct by both county and community councillors in Anglesey.

PUBLIC SERVICES OMBUDSMAN FOR WALES (PSOW) AND ADJUDICATION PANEL FOR WALES (APW) CASES

Allegations of breaches of the Code of Conduct are investigated by the [PSOW](#). The PSOW publishes limited information of the cases that are referred to her office on the website. The PSOW will, in the most serious matters, refer cases to be decided by the [APW](#).

These cases are reported in full on the PSOW's website and are available [here](#) and on the APW's website and available [here](#).

Summarised versions of these cases are reported to the Standards Committee (SC) and the link to the PSOW summary considered by the SC is [here](#) and the APW summary considered by the SC is [here](#).

Key themes that arise include:

- The newly appointed PSOW (in the role since 1.4.22) continues to use the two stage test when considering allegations of breaches of the Code of Conduct (1.) Is there evidence of a breach of the Code? and (2.) Is it in the public interest for the matter to be investigated?
- The importance of completing training on the Code of Conduct, for both members and clerks in the town and community councils.

TRAINING

- Producing an annual training plan for both councillors and staff is now a requirement under the Local Government and Elections (Wales) Act 2021; the first plan was required within 6 months of the local government election on 5 May 2022.
- The Standards Committee would like to see your training plan. Please send to medwenjones@ynysmon.llyw.cymru by 31 May 2023. The matter will be discussed by the Standards Committee at its June meeting.
- The Standards Committee considered that the number of attendees at the recent Code of Conduct training in October 2022 was disappointing. Of the 90 spaces available, only 37 completed the training on the Code. There were no clerks or members from 29 of the 40 town and community councils on Anglesey present.
- The PSOW and the APW encourage members and clerks to undertake Code of Conduct training.
- Should you breach the Code, failure to have undertaken training on the Code would be considered an aggravating factor when the issue of sanction was considered by the Standards Committee or the APW.

THE NOLAN PRINCIPLES

The last edition of the Newsletter provided some detail about the principles of conduct in public life. Should you wish to review these again, please follow this [link](#).

DISPENSATIONS

It is possible for members to get special permission from the Standards Committee to take part in decisions when that member has a prejudicial interest under the Code of Conduct. A local guidance on how to apply for a dispensation has been provided to your clerks*. Please contact the Monitoring Officer for advice and support in relation to any application you may wish to make.

* The Monitoring Officer would be glad to provide a further copy on request.

WALES NATIONAL STANDARDS COMMITTEE FORUM

An All-Wales Forum for standards committee chairs has been created. This will be an opportunity for sharing good practice and problem solving amongst the 28 authorities required to have a Standards Committee in Wales. Any key messages from the Forum will be shared with you.

AND FINALLY:

The Standards Committee held a formal meeting on 14/12/2022 and should you wish to look at the items/reports considered at that meeting, please follow this [link](#).

If you require any assistance, or further information, please contact the Monitoring Officer on lynnball@ynysmon.llyw.cymru

NEWYDDLEN Y PWYLLGOR SAFONAU

CYNGOR SIR YNYS MÔN

5ed o Awst 2022 - Rhifyn 3

CYFLWYNIAD

Hoffai'r [Pwyllgor Safonau](#) eich llongyfarch ar gael eich hethol neu eich hail-ethol i'r Cyngor Sir. Mae'r Pwyllgor Safonau yma i'ch cynorthwyo i gadw at y [Cod Ymddygiad](#). Fel y gwyyddoch, mae cynnal ymddygiad moesegol o'r safon uchaf yn rhan hanfodol o'ch rôl yn cynrychioli'r cyhoedd.

DATGAN DIDDORDEB

Mae canllawiau lleol wedi cael eu rhannu â Chynghorwyr mewn perthynas â datgan diddordeb ac maent hefyd ar gael ar y ddolen [hon](#). Mewn rhai amgylchiadau mae'n bosib cael caniatâd arbennig gan y Pwyllgor Safonau i gymryd rhan mewn proses benderfynu hyd yn oed os oes gennych chi diddordeb sy'n rhagfarnu (fel y gwyyddoch, mae hyn yn golygu diddordeb personol sylweddol sy'n eich hatal rhag gymryd rhan yn y drafodaeth a'r bleidlais). Gelwir y caniatâd arbennig hwn gan y Pwyllgor Safonau'n ollyngiad ac mae canllawiau lleol ar sut i wneud cais am ollyngiad ar gael yn y fan [yma](#). Cysylltwch â'r Swyddog Monitro os hoffech gyngor neu gymorth wrth gyflwyno cais.

PANEL DYFARNU CYMRU

- Panel Dyfarnu Cymru sy'n gwneud penderfyniad ar achosion difrifol o dorri'r Cod Ymddygiad. Mae'r Panel yn dribiwnlys sy'n cynnal gwrandawriadau cyhoeddus.
- Adroddir ar yr achosion hyn yn llawn ar wefan y Panel Dyfarnu sydd ar gael ar y ddolen [hon](#)
- Os byddai'n well gennych chi weld crynodeb o'r achosion hyn fe adroddir arnynt i'r Pwyllgor Safonau. Mae'r crynodeb diweddaraf a ystyriwyd gan y Pwyllgor Safonau ar gael yn y fan [yma](#).

DATRYSIAD LLEOL

Mae'r Pwyllgor Safonau yn credu mewn ymyrraeth gynnar, a chyfryngu, er mwyn datrys problemau lle bynnag y bo modd. I'r perwyl hwn mae'r Pwyllgor wrthi'n datblygu Protocol Datrysiaid Lleol newydd, i gynnwys yr Arweinwyr Grŵp, a fydd yn cael ei anfon at bob Cynghorydd maes o law.

EGWYDDORION NOLAN

Wrth gytuno i ddod yn Gynghorydd fe wnaethoch chi hefyd gytuno i gadw at yr egwyddorion ymddygiad ar gyfer bywyd cyhoeddus a adwaenir yn gyffredinol fel Egwyddorion Nolan. Yng Nghymru, mae'r rhain yn cynnwys y canlynol

- Anhunanoldeb
- Gonestrwydd
- Unplygrwydd a phriodoldeb
- Dyletswydd i gynnal y gyfraith
- Stiwardiaeth
- Gwrthrychedd wrth wneud penderfyniadau
- Cydraddoldeb a pharch
- Bod yn agored
- Atebolrwydd
- Arweinyddiaeth

AC YN OLAF.....

Mae'r Pwyllgor Safonau yn chwilio am 2 gynrychiolydd o Gyngor Tref/Cymuned i fod yn rhan o'r Pwyllgor. Anfonwyd cais at Glercod y Cynghorau Tref a Chymuned a'r dyddiad cau ar gyfer enwebu yw diwedd Medi 2022. Hyd yma, dim ond un enwebiad sydd wedi dod i law ac felly gofynnwn i chi atgoffa'r Cynghorau Cymuned yr ydych chi'n aelod ohonynt / yn eu mynychu'n rheolaidd, i ystyried cyflwyno o leiaf un enwebiad yr un. Os bydd mwy na dau ymgiesydd yn cael ei enwebu, bydd proses bleidlais drwy'r post wedyn yn dilyn.

MONITRO YMDDYGIAD

- Bydd aelodau'r Pwyllgor Safonau'n mynychu cyfarfodydd y Cyngor / ei Bwyllgorau o bryd i'w gilydd i asesu cydymffurfiaeth â'r safonau ymddygiad
- Bydd adborth buan yn cael ei roi i Gadeiryddion Pwyllgorau
- Bydd adborth yn cael ei roi i Arweinwyr Grŵp yn chwarterol

DATBLYGU AELODAU

- Mae'n rhaid i Gynghorwyr gwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad.
- Cynhaliwyd sesiwn ar 20 Mai 2022 a rhanwyd y deunyddiau hyfforddi â phob Cynghorydd
- Fodd bynnag, cynghorir y rheiny nad oedd yn gallu bod yn bresennol i gwblhau'r modiwl "Moeseg a Safonau" ar Gronfa Ddysgu'r Cyngor, 'Learning Pool'. Mae'r ddolen ar gael yn y fan [yma](#)

DYLETSWYDDAU CYFREITHIOL NEWYDD AR Y PWYLLGOR SAFONAU

- Erbyn hyn mae'n rhaid i'r Pwyllgor Safonau fonitro'r modd y mae Arweinwyr Grŵp yn cyflawni'r ddyletswydd statudol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad o safon uchel ymysg yr aelodau o'u grŵp
- Sicrhau bod Arweinwyr Grŵp yn derbyn hyfforddiant ar sut i gyflawni y ddyletswydd safonau moesegol
- Rhaid i'r Pwyllgor Safonau gyflawni adroddiad blynyddol i'r Cyngor. Cyflwynir adroddiad statudol cyntaf y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor ar 29 Medi 2022 a bydd ar gael ar wefan y Cyngor.

Os oes angen unrhyw gymorth arnoch, neu wybodaeth bellach, cysylltwch â'r Swyddog Monitro os gwelwch yn dda lynnball@ynysmon.llyw.cymru

NEWYDDLLEN Y PWYLLGOR SAFONAU AR GYFER CYNGHORWYR SIR

CYFLWYNIAD

Mae'r Pwyllgor Safonau yma i'ch cefnogi i ddilyn y Cod Ymddygiad i Aelodau. Fel y gwyddoch, wrth gynrychioli'r cyhoedd mae'n hanfodol eich bod yn cynnal ymddygiad moesegol o'r safon uchaf.

ADRODDIADAU BLYNYDDOL

Mae'r Pwyllgor Safonau'n annog pob aelod etholedig i gwblhau Adroddiad Blynyddol, gan nodi'r gwaith a'r hyfforddiant yr ydych chi wedi'i gyflawni fel aelod o'r Cyngor hwn rhwng 01.04.22-31.03.23. Mae templed ar gael yma.

CANIATÂD ARBENNIG

O dan y Cod Ymddygiad, gall aelodau ofyn with y Pwyllgor Safonau am ganiatâd arbennig i'w caniatâu i gymryd rhan mewn penderfyniadau pan fo ganddynt ddi-ddordeb sy'n rhagfarnu. Mae canllawiau lleol ar sut i wneud cais am ganiatâd arbennig ar gael yma. Cysylltwch â'r Swyddog Monitro am gyngor a chymorth mewn perthynas ag unrhyw gais am ganiatâd arbennig.

MONITRO YMDDYGIAD

Fel rhan o'i raglen waith, mae aelodau'r Pwyllgor Safonau wedi ymuno â chyfarfodydd (a) y Cyngor, (b) y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion (c) y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ac (ch) y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio i fonitro safonau ymddygiad. Hoffai'r Pwyllgor Safonau fanteisio ar y cyfle i ddiolch i chi am y croeso. Mae adborth wedi cael ei rannu ar lafar gyda chadeiryddion pwyllgorau, mewn cyfarfod o'r Grŵp Arweinyddion ac yn Fforwm Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Sgriwtini. Mae dolen i'r rhestr lawn o argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor Safonau ar gael yma.

FFORWM CENEDLAETHOL

PWYLLGORAU SAFONAU CYMRU

Yn dilyn argymhelliad yn adroddiad Penn, mae fforwm cenedlaethol wedi cael ei sefydlu ar gyfer cadeiryddion pwyllgorau safonau. Bydd y Fforwm yn gyfle i rannu arfer dda. Byddwn yn rhannu unrhyw negeseuon allweddol gyda chi.

HYFFORDDIANT I AELODAU

Fe'ch anogir i gwblhau unrhyw hyfforddiant a fydd o gymorth i chi yn eich rôl fel aelod o CSYM. Nod unrhyw hyfforddiant yw eich grymuso a'ch galluogi i weithredu mor effeithiol â phosibl yn eich rôl. Anogir Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Cyngor a'i bwyllgorau yn gryf i gwblhau'r modiwl Sgiliau Cadeirio. Os nad ydych chi wedi cwblhau'r hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad, mae'r Pwyllgor Safonau'n eich annog i wneud hynny. Mae'r holl fodiwlau ar gael ar y Gronfa Ddysgu (Learning Pool) sydd ar gael ar y ddolen hon. Am gyfarwyddiadau ar sut i ddefnyddio'r Gronfa dilynwch y ddolen hon. Ar ôl i chi gwblhau unrhyw hyfforddiant yn rhinwedd eich rôl fel aelod, cofiwch nodi manylion yr hyfforddiant hwnnw ar eich tudalen proffil ar y wefan. I gael gwybod sut i wneud hyn dilynwch y ddolen hon. Os hoffech gael manylion yr hyfforddiant corfforaethol yr ydych chi wedi'i gwblhau, cysylltwch â CefnogaethAelodauEtholedig@ynysmon.llyw.cymru

CWYNIION LLEOL

Mae'r Pwyllgor Safonau'n falch bod cyn lleied o gwynion yn cael eu hanfon at yr Ombwdsmon mewn perthynas ag achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad.

AC YN OLAF:

Cynhaliwyd cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ar 14/12/2022.

Os hoffech edrych ar yr eitemau/adroddiadau a gafodd eu hystyried yn ystod y cyfarfod hwn, dilynwch y ddolen hon os gwelwch yn dda.

Os oes angen cymorth neu wybodaeth bellach arnoch, cysylltwch â'r Swyddog Monitro lynnball@ynysmon.llyw.cymru os gwelwch yn dda.

ACHOSION OMBWDSMON

GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU (OGCC) A PHANEL DYFARNU CYMRU (PDC)

Mae OGCC yn ymchwilio i achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad. Mae OGCC yn cyhoeddi gwybodaeth gyfyngedig ynglŷn â'r achosion sy'n cael eu cyfeirio ati ar y wefan y gwasanaeth. Mae OGCC yn cyfeirio'r achosion mwyaf difrifol at PDC. Mae'r rhain yn cael eu hadrodd yn llawn ar wefan OGCC ac maent ar gael yma ac ar wefan PDC yma. Mae crynodeb o'r achosion hyn yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Safonau (PS). Mae'r crynodeb gan OGCC a ystyriwyd gan y PS ar gael yma ac mae'r crynodeb gan PDC a ystyriwyd gan y PS ar gael yma. Mae'r themâu allweddol yn cynnwys y canlynol:

- Mae'r Ombwdsmon newydd (yn y rôl ers 1.4.22) yn dal i ddefnyddio'r prawf dau gam wrth ystyried achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad. (1.) A oes tystiolaeth bod y Cod wedi'i dorri? a (2.) A ddylid ymchwilio i'r mater er budd y cyhoedd?
- Pwysigrwydd cwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad.

EGWYDDORION NOLAN

Roedd y rhifyn diwethaf yn cynnwys gwybodaeth am y saith egwyddor mewn bywyd cyhoeddus. Os hoffech edrych arnynt eto, dilynwch y ddolen hon.

PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

Mae fersiwn diwygiedig o'r protocol datrysiad lleol wedi cael ei fabwysiadu ar ôl ymgynghori ag aelodau. Mae copi ar gael yma.

INTRODUCTION

The [Standards Committee](#) is here to support you in observing the [Code of Conduct](#) for members. As you know, maintaining the highest level of ethical behaviour is an essential part of your role in representing the public.

ANNUAL REPORTS

The Standards Committee encourages all elected members to complete an Annual Report, detailing the work and training you have undertaken during your year as a member of this Council from 01.04.22-31.03.23. There is a template for your use and it is available [here](#).

DISPENSATIONS

It is possible for members to get special permission from the Standards Committee to take part in decisions when that member has a prejudicial interest under the Code of Conduct. A local guidance on how to apply for a dispensation is available [here](#). Please contact the Monitoring Officer for advice and support in relation to any application you may wish to make.

MONITORING CONDUCT

As part of its work programme, members of the Standards Committee have attended meetings of (a) the Council, (b) the Planning and Orders Committee, (c) the Corporate Scrutiny Committee and (d) the Partnership and Regeneration Scrutiny Committee to monitor standards of conduct. The Standards Committee takes this opportunity to thank you for your welcome. Verbal feedback has been provided to committee chairs, Group Leaders' meeting and the Scrutiny Committees' Chair and Vice-Chair Forum. A link to the full list of recommendations made by the Standards Committee can be seen [here](#).

WALES NATIONAL STANDARDS COMMITTEE FORUM

Following a recommendation made in the [Penn](#) report, an all-Wales Forum for standards committee chairs has been created. This will be an opportunity for sharing good practice. Any key messages from the Forum will be shared with you.

TRAINING FOR MEMBERS

You are encouraged to complete any training which assists you in your role as members of the IOACC. Training is intended to empower and to make you as effective as possible in your role. Chairs and vice chairs of the Council and its committees are strongly encouraged to complete the Chairing Skills module.

If you have not yet undertaken recent Code of Conduct training, the Standards Committee urges you to do so.

All modules are available on Learning Pool, the link is [here](#). For instructions on how to access Learning Pool follow this [link](#).

When you have completed any training in your role as member, remember to include details of that training on your profile page on the website. For details on how to do this follow this [link](#).

If you need details of your corporately completed training, please contact CefnogaethAelodauEtholedig@ynysmon.llyw.cymru

LOCAL COMPLAINTS

The Standards Committee is pleased with the low numbers of complaints being sent to the Ombudsman in relation to allegations of breaches of the Code of Conduct.

AND FINALLY

The Standards Committee held a formal meeting on 14/12/2022 and should you wish to look at the items/reports considered at that meeting, please follow this [link](#).

If you require any assistance, or further information, please contact the Monitoring Officer on lynnball@ynysmon.llyw.cymru

PUBLIC SERVICES OMBUDSMAN FOR WALES (PSOW) AND ADJUDICATION PANEL FOR WALES (APW) CASES

Allegations of breaches of the Code of Conduct are investigated by the [PSOW](#). The PSOW publishes limited information of the cases that are referred to her office on the website. The PSOW will, in the most serious matters, refer cases to be decided by the [APW](#).

These cases are reported in full on the PSOW's website and are available [here](#) and on the APW's website and available [here](#).

Summarised versions of these cases are reported to the Standards Committee (SC) and the link to the PSOW summary considered by the SC is [here](#) and the APW summary considered by the SC is [here](#).

Key themes that arise include:

- The newly appointed PSOW (in the role since 1.4.22) continues to use the two stage test when considering allegations of breaches of the Code of Conduct by members: (1.) Is there evidence of a breach of the Code? and (2.) Is it in the public interest for the matter to be investigated?
- The importance of completing training on the Code of Conduct.

THE NOLAN PRINCIPLES

The last edition of the Newsletter provided some detail about the principles of conduct in public life. Should you wish to review these again, please follow this [link](#).

LOCAL RESOLUTION PROTOCOL

An amended local resolution protocol has been adopted following consultation with members. A copy is available [here](#).

Penodwyd dau aelod newydd i'r Pwyllgor Safonau yn ddiweddar; wrth eu cyflwyno nhw mae hefyd yn gyfle addas i rannu gwybodaeth gyda chi am yr holl aelodau sydd, gyda'i gilydd, yn ffurfio Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn – i chi gael rhoi wyneb i'r rheiny sy'n gyfrifol am Newyddlenni'r Pwyllgor Safonau a gyhoeddir ddwywaith y flwyddyn.

Mae gan y Pwyllgor Safonau naw o aelodau: mae pump ohonynt yn aelodau annibynnol sydd wedi cael eu cyfethol yn dilyn proses statudol; mae dau aelod yn cael eu hethol gan y cynghorwyr tref a chymuned lleol fel cynrychiolwyr cynghorau tref a chymuned; ac mae dau aelod yn cael eu dewis o blith aelodau etholedig y Cyngor Sir.

JOHN ROBERT JONES Aelod Annibynnol

Cafodd y Cadeirydd, John, ei gyfethol i'r Pwyllgor Safonau yn 2017, blwyddyn ar ôl iddo ymdeol fel Prif Swyddog Medrwn Môn, yr asiantaeth annibynnol sy'n darparu cyngor a chymorth i sefydliadau gwirfoddol a grwpiau cymunedol.

Mae John yn siaradwr Cymraeg a chafodd ei eni a'i fagu ar Ynys Môn ac mae'n dal i fyw ar yr ynys gyda'i deulu.

“Cefais fy ethol yn Gadeirydd ar y Pwyllgor Safonau yn 2020 ac mae'r Pwyllgor Safonau'n parhau i weithio'n rhagweithiol gydag aelodau etholedig ac aelodau cyfetholedig y Cyngor Sir, yn ogystal â chynghorwyr tref a chymuned, i gynnal y safonau ymddygiad uchaf posib”.

Gallwch gysylltu â'r cadeirydd ar John.Jones@ynysmon.llyw.cymru

RHYS DAVIES Aelod Annibynnol

Cafodd Rhys, ei ethol yn Is-gadeirydd yn fuan ar ôl iddo gael ei benodi i'r Pwyllgor Safonau yn 2019. Ar ôl astudio deintyddiaeth yng Nghaerdydd, daeth adref i'w ynys enedigol, Ynys Môn, i weithio fel deintydd am dros 30 mlynedd, nes iddo ymdeol yn 2015.

“Rydw i wedi mwynhau'r profiadau a gefais ers dod yn aelod o'r Pwyllgor Safonau. Byddaf yn hapus i ymroi a chyfrannu at y gwaith o gynorthwyo aelodau i gydymffurfio â'u dyletswyddau o dan y Côd Ymddygiad er mwyn sicrhau fod penderfyniadau'n cael eu gwneud mewn ffordd dryloyw a bod aelodau'n gweithredu gydag uniondeb”.

GILL MURGATROYD Aelod Annibynnol

Mae Gill yn Gymrawd y Sefydliad Siartredig Personél a Datblygu ac, ar hyn o bryd, mae'n Gyfarwyddwr ar ei busnes ymgynghoriaeth Adnoddau Dynol a datblygu sefydliadau y mae'n ei redeg o'i chartref yn Llandudno, Gogledd Cymru.

CELYN MENAI EDWARDS Aelod Annibynnol

Ar hyn o bryd mae Celyn, sydd wedi cymhwysio fel bargyfreithiwr, yn gweithio fel Prif Weithredwr Cymdeithas Elusenol Ynys Môn a chyn hynny roedd yn gweithio i Senedd Cymru. Cafodd ei phenodi i'r Pwyllgor Safonau yn 2019 wedi iddi hi a'i theulu ddychwelyd i Ynys Môn o Gaerdydd.

SHARON WARNES Aelod Annibynnol

Dechreuodd Sharon ei gyrfa fel athrawes ysgol uwchradd ac yna bu'n gweithio yn y sector addysg bellach cyn gweithio mewn llywodraeth leol am dros 30 mlynedd.

Yn ogystal â'i rôl ar y Pwyllgor Safonau ers 2019, mae'n aelod lleig o Bwyllgor Archwilio Cyngor Gwynedd a hi yw Cadeirydd Pwyllgor Safonau Parc Cenedlaethol Eryri.

MARGARET THOMAS Cynrychiolydd Cyngor Tref a Chymuned

Mae Margaret wedi bod yn aelod o Gyngor Tref Llangejni am 23 mlynedd a bu'n Faer y Dref bum gwaith yn ystod y cyfnod hwnnw. Mae'n cynrychioli'r Cyngor Tref yng nghyfarfodydd Rhanbarthol Un Llais Cymru a'r pwyllgor ardal.

Mae hi wedi byw ar Ynys Môn gydol ei hoes ac mae'n dal i fyw ar y fferm deuluol, gan olynu ei rhieni. Penodwyd Margaret i'r Pwyllgor Safonau yn mis Rhagfyr 2022.

“Rydw i'n edrych ymlaen at ddefnyddio fy mhrofiad fel Cynghorydd Tref i gynorthwyo'r Pwyllgor Safonau gyda'i rôl o gynnal lefelau uchel o ymddygiad ymysg aelodau etholedig a chyfetholedig yn Ynys Môn”.

IORWERTH ROBERTS Cynrychiolydd Cyngor Tref a Chymuned

Mae Iorwerth yn aelod o Gyngor Cymuned Bryngwran ers 1997 ac, yn ystod y 22 mlynedd diwethaf, mae o wedi bod yn Gadeirydd ar y Cyngor Cymuned.

Bu'n gweithio yn y diwydiant adeiladu am dros 30 mlynedd, gan gynnwys fel tiwtor ac asydd achrededig. Penodwyd Iorwerth i'r Pwyllgor Safonau am y tro cyntaf yn 2017 a chafodd ei benodi am ail dymor yn ddiweddar.

“Rydw i'n gobeithio y gall fy mhrofiad fel cynghorydd cymuned gynorthwyo'r pwyllgor pan fydd yn trafod materion yn gysylltiedig ag ymddygiad, yn arbennig os ydynt yn ymwneud â chynghorwyr cymuned. Un peth y byddwn yn ei bwysleisio i'r cynghorwyr presennol yw bod hyfforddiant yn hanfodol, ac yn enwedig hyfforddiant ar y Côd Ymddygiad.”

TREFOR LLOYD HUGHES Cynrychiolydd Cyngor Sir

Mae Trefor yn aelod o Blaid Cymru ac mae'n cynrychioli Ynys Cybi ar y Cyngor Sir. Cafodd ei benodi i'r Pwyllgor Safonau yn dilyn yr etholiad ym mis Mai 2022; hwn fydd ei ail dymor ar y Pwyllgor.

DAFYDD RHYS THOMAS Cynrychiolydd Cyngor Sir

Mae Dafydd yn aelod o'r Grŵp Annibynnol. Penodwyd Dafydd i'r Pwyllgor Safonau yn dilyn yr etholiad ym mis Mai 2022; hwn fydd ei ail dymor ar y Pwyllgor Safonau ac mae'n cynrychioli Ynys Cybi ar y Cyngor Sir.

Mae'r Pwyllgor Safonau yma i'ch cynorthwyo i gadw at y Côd Ymddygiad a fabwysiadwyd gan eich Cyngor. Fel y gwyyddoch, mae cynnal y lefel uchaf o ymddygiad moesegol yn rhan hanfodol o'ch rôl wrth gynrychioli'r cyhoedd.

Am ragor o wybodaeth am waith y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn, gweler y Rhaglen Waith ar gyfer 2022/2023 yn Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau.

Os bydd gennych unrhyw gwestiynau am waith y Pwyllgor Safonau, cysylltwch â'r Swyddog Monitro ar lynnball@ynysmon.llyw.cymru

MEET THE MEMBERS OF THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL'S STANDARDS COMMITTEE

Two new members have recently been appointed to the [Standards Committee](#); whilst introducing them, it also seems an appropriate time to provide you with information on all the members that collectively form the Isle of Anglesey County Council's Standards Committee – so that you may put faces to those behind the bi-annual Standards Committee Newsletters.

There are 9 members on the Standards Committee: five are independent members who have been co-opted following a statutory process; two are elected by the local town and community councillors as the town and community council representatives; and two are selected from amongst the elected members on the county council.

JOHN ROBERT JONES Independent Member Chair

John was co-opted to the SC in 2017, a year after his retirement as Chief Officer at Medrwn Môn, the independent agency which provides advice and support to voluntary organisations and community groups.

A Welsh-speaker, John was born and brought up on Anglesey and continues to live on the island with his family.

"I was elected Chair of the SC in 2020 and the Standards Committee continues to work proactively with County Council elected members and co-opted members as well as the town and community councillors in maintaining the highest possible standards of behaviour".

You may contact the Chair on JohnJones@ynysmon.llyw.cymru

RHYS DAVIES Independent Member Vice-Chair

Rhys was elected Vice-Chair shortly after his appointment to the SC in 2019.

Having studied dentistry in Cardiff, he returned to his native Anglesey to work as a dentist for over 30 years, until his retirement in 2015.

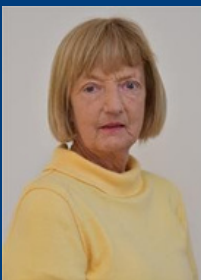
"I've enjoyed the experiences I've had since becoming an SC member. I am happy to contribute to assisting members to conform with their Code of Conduct duties so as to ensure decisions are made with transparency and members act with integrity".

CELYN MENAI EDWARDS Independent Member

A qualified barrister, Celyn currently works as the Chief Executive of the Isle of Anglesey Charitable Association, having worked previously for the Welsh Parliament. Her appointment on the SC in 2019 followed her return from Cardiff to Anglesey with her family.

SHARON WARNES Independent Member

Having begun her career as a secondary school teacher, Sharon then worked in further education before working for over 30 years in local government.

In addition to her role on the SC since 2019, she is a lay member of Gwynedd Council's Audit Committee and Chair of Snowdonia National Park's Standards Committee.

GILL MURGATROYD Independent Member

Gill is a Fellow of the Chartered Institute of Personnel and Development and is currently the director of her own HR and organisation development consultancy business in North Wales, based at her Llandudno home.

MARGARET THOMAS Town and Community Council Representative

Margaret has been a member of Llangefni Town Council for 23 years and has been Town Mayor five times during that time. She represents the Town Council at Regional Meetings of One Voice Wales and the area committee.

She has lived on Anglesey all her life and continues to reside on the family farm, following on from her parents, for several years.

Margaret was appointed to the SC in December 2022.

"I'm looking forward to using my experience as a Town Councillor to assist the Standards Committee with its role in maintaining high levels of conduct by elected and co-opted members in Anglesey".

IORWERTH ROBERTS Town and Community Council Representative

Iorwerth has been a member of Brynrgwan Community Council since 1997 and, for the last 22 years, has been the Chair of the Community Council.

He worked more than 30 years in the construction industry, including as an accredited tutor and assessor.

Iorwerth was first appointed to the SC in 2017 and has recently been appointed for a second term.

"I hope my experience as a community councillor can assist the committee when it discusses behavioural matters, particularly when they involve community councillors. If I can stress one thing to current councillors, it is that training is vital, particularly on the Code of Conduct."

TREFOR LLOYD HUGHES County Council Representative

Trefor is a member of Plaid Cymru – The Party of Wales and represents Ynys Gybi on the County Council. He was appointed to the SC following the election in May 2022; this will be his second term on the Committee.

DAFYDD RHYS THOMAS County Council Representative

Dafydd is a member of Y Grŵp Annibynnol - The Independent Group. He was appointed on the SC following the election in May 2022; this will be his second term on the Committee, and represents Ynys Gybi on the County Council.

The [Standards Committee](#) is here to support you in observing the Code of Conduct adopted by your Council.

As you know, maintaining the highest level of ethical behaviour is an essential part of your role in representing the public.

For more information about the Committee's work for the year, please review the Work Programme for 2022/2023 in the SC's [annual report](#).

Should you have any queries in relation to the Standards Committee's work, please contact the Monitoring Officer on lynnball@ynysmon.llyw.cymru

1. O dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, erbyn hyn mae gan Arweinyddion Grwpiau ddyletswyddau mewn perthynas â safonau ymddygiad. Rhaid i arweinydd grŵp gwleidyddol (a) gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau uchel gan aelodau'r grŵp a (b) gweithredu â Phwyllgor Safonau'r Cyngor wrth iddo arfer ei swyddogaethau.
2. Mae'n bosib y gallai arweinydd grŵp gwleidyddol sy'n methu â chydymffurfio â'r ddyletswydd newydd mewn ffordd ystyrlon gael eu hystyried i fod yn dwyn anfri ar ei swydd, a'i bod yn debygol eu bod yn torri'r Cod Ymddygiad i Aelodau.
3. Hefyd, mae Deddf 2021 yn gosod dyletswydd ar Bwyllgorau Safonau i lunio adroddiad blynyddol i'r cyngor cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol (1 Ebrill- 31 Mawrth). Rhaid i'r adroddiad gael ei ystyried gan y cyngor perthnasol o fewn tri mis i'w dderbyn.
4. Rhaid i adroddiad blynyddol y Pwyllgor Safonau gynnwys asesiad y pwyllgor o sut y mae arweinwyr grwpiau gwleidyddol wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd newydd (paragraff 1 uchod). Bydd rhaid i'r Arweinyddion Grwpiau ddarparu gwybodaeth i'r Pwyllgor Safonau i'w alluogi i wneud hyn.
5. Ar ôl ystyried gofynion Deddf 2021, lluniwyd adroddiad templed drafft i gynorthwyo'r Arweinyddion Grwpiau ac i'w hatgoffa o'r wybodaeth y mae'n rhaid iddynt ei ddarparu yn eu hadroddiad i'r Pwyllgor Safonau. Mae'r templed ar gael yn **Atodiad 1**.
6. Nid yw'r templed yn gofyn am, ac ni ddylid cynnwys, manylion achosion unigol. Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar y math o gamau a gymerwyd mewn perthynas â phob mater.
7. Gofynnir i Arweinyddion Grwpiau gynhyrchu'r adroddiadau hyn unwaith y flwyddyn; fodd bynnag, os bydd materion o bwys yn codi yn ystod y flwyddyn, gofynnir i'r Arweinyddion Grwpiau ymgynghori â'r Swyddog Monitro, a fydd yn rhoi gwybod i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau.
8. Ar ôl eu cwblhau dylai'r Arweinyddion Grwpiau anfon y ffurflenni at y Swyddog Monitro erbyn **30 Ebrill**. Bydd y Swyddog Monitro'n adrodd wrth y Pwyllgor Safonau.
9. Bydd y Pwyllgor Safonau'n trefnu i gwrdd â phob Arweinydd Grŵp yn breifat **yn ystod mis Mai** i drafod yr adroddiad.
10. Bydd y Pwyllgor Safonau'n cynnwys gwybodaeth addas o adroddiadau'r Arweinyddion Grwpiau o fewn ei adroddiad blynyddol i'r Cyngor. Bydd adroddiad blynyddol y Pwyllgor yn cynnwys crynodeb o'r camau a gymerwyd i gyflawni'r ddyletswydd, barn y pwyllgor ynghylch a yw'r camau a gymerwyd yn ddigonol ac unrhyw ddarnau o waith y gellid eu cyflawni yn y dyfodol ayb.
11. Bydd y Pwyllgor Safonau'n trafod ei adroddiad blynyddol drafft ar gyfer y Cyngor yn ei gyfarfod ffurfiol ym Mehefin. Yn ystod y cyfarfod hwn, bydd y Pwyllgor Safonau'n cytuno ar ei ganfyddiadau oadroddiadau'r Arweinyddion Grwpiau a bydd hefyd yn adnabod, o fewn y fforwm cyhoeddus yma, unrhyw Arweinydd Grŵp sydd wedi methu â chyflwyno adroddiad.
12. Bydd adroddiad blynyddol y Pwyllgor yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor llawn yn y cyfarfod llawn nesaf sydd ar gael yn dilyn cyfarfod y Pwyllgor Safonau ym mis Mehefin.
13. Bydd rhaid briffio aelodau di-gysylltiad (sydd ddim yn perthyn i grŵp) yn yr un modd â'r Arweinyddion Grwpiau er mwyn sicrhau bod safonau ymddygiad uchel yn cael eu cynnal gan bob aelod, er na fydd disgwyl iddynt gynhyrchu adroddiad yn y modd hwn.

Adroddiad gan Arweinydd Grŵp (AG) i'r Pwyllgor Safonau mewn perthynas â'i ddyletswydd fel AG:

Adroddiad gan:	(enw'r AG)	Grŵp Gwleidyddol:	(enw'r Grŵp)
Y cyfnod y mae'r adroddiad yn ymdrin ag o ('y Cyfnod'):	1 Ebrill 20___ hyd nes 30 Mawrth 20___	Nifer o aelodau yn y grŵp:	

Hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad yn ystod y Cyfnod:

Nifer yr aelodau sydd wedi derbyn hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad:

Hyfforddiant Modiwlau Mandadol (ac eithrio'r Cod Ymddygiad) yn ystod y Cyfnod:

Gweler y rhestr o Hyfforddiant Mandadol sydd wedi ei gynnwys yn **Atodiad 2**.

Nifer o fodiwlau hyfforddiant mandadol sydd angen eu cwblhau gan holl aelodau'r Grŵp:		Nifer o fodiwlau sydd wedi eu cwblhau:	
Nifer o aelodau o fewn y grŵp sydd wedi cwblhau'r holl fodiwlau mandadol gofynnol:			

Cyfarfodydd rheolaidd o'r Grŵp yn ystod y Cyfnod:

Nifer o gyfarfodydd Grŵp sydd wedi eu cynnal ar gyfer holl aelodau'r Grŵp:

Adolygiad blynyddol rhwng aelodau a'r Arweinydd Grŵp yn ystod y Cyfnod:

Nifer yr aelodau sydd wedi cael cynnig adolygiad blynyddol gyda'r AG:	
Nifer yr aelodau sydd wedi derbyn y cynnig uchod gyda'r AG:	
Nifer yr aelodau sydd wedi mynychu cyfarfod adolygiad blynyddol gyda'r AG:	

Adroddiadau Blynyddol ar gyfer y Cyfnod:

Nifer yr aelodau sydd wedi cyflwyno adroddiad blynyddol:

Cofrestr Sefydlog o Ddiddordebau Personol:

Nifer yr aelodau sydd wedi adolygu eu Cofrestr Sefydlog o Ddiddordebau Personol:

Cwynion:

Cwyn gan: (nodwch y niferoedd)	Y camau a gyrhaeddwyd:		
	Anffurfiol	Protocol Datrysiaid Lleol	OGGC
aelod o'r cyhoedd			
swyddog			
aelod o'r un grŵp gwleidyddol			
aelod o wahanol grŵp gwleidyddol / ddim mewn grŵp gwleidyddol			

Cyfarfodydd cefnogi:

Nifer yr aelodau sydd wedi cael cynnig cyfarfod cefnogi gan yr AG:

Nifer yr aelodau sydd wedi derbyn y cynnig am gyfarfod cefnogi gan yr AG:

Camau a gymerwyd gan yr AG i hybu cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad:

Dylech gwblhau'r darn yma yn eich geiriau eich hun. Gweler **Atodiad 3** am fwy o wybodaeth.

Anfonwch eich adroddiad, os gwelwch yn dda, at y Swyddog Monitro drwy ebostio LynnBall@ynysmon.llyw.cymru

Arwyddwyd gan yr AG: _____ **Dyddiad:** _____

Yn gyffredinol (ac eithrio'r Cod Ymddygiad – sy'n cael sylw o dan bennawd arall):

- **Diogelwch Seibr**
- **Gwarchod**
- **Prosesu Gwybodaeth (GDPR)**
- **Cydraddoldebau**

Yn ogystal â:

- **Ar gyfer holl Gadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Cyngor a'i Bwyllgorau:**
 - **Cadeirio Cyfarfodydd Gadeiryddion ac Is-Gadeiryddion**
Yn ofynnol ar ethol yn Gadeirydd / Is-Gadeirydd ac yna pob dwy flynedd os ail-etholir.

- **Yr Hyfforddiant perthnasol ar gyfer aelod o Bwyllgor penodol, yn cynnwys:**
 - **Pwyllgor Cynllunio**
 - **Pwyllgor Trwyddedu**
 - **Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant**
 - **Pwyllgor Apwyntio**

Mae gofyn i Aelodau gwblhau ac ail-adrodd yr hyfforddiant mandadol gofynnol yn unol â'r manylion â gyhoeddir gan y Cyngor.

Camau a gymerwyd gan yr Arweinydd Grŵp i hybu cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad:

Dylid cwblhau'r rhan yma o'r adroddiad yn eich geiriau eich hun.

Nid oes angen cynnwys yr holl wybodaeth a sonir amdano isod. Mae'r materion sy'n dilyn wedi eu cynnwys fel esiamplau o'r math o wybodaeth y gellid ystyried ei gynnwys fel rhan o'ch ymateb.

Ymrwymiad personol:

- Wedi dangos ymrwymiad personol i ddatblygu drwy fynychu hyfforddiant perthnasol mewn perthynas â chydaddoldeb a safonau;
- Wedi gosod esiampl drwy ddangos egwyddorion ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus;
- Wedi defnyddio eich dylanwad i hybu diwylliant cadarnhaol;
- Wedi hybu diwylliant sy'n cefnogi safonau ymddygiad uchel ac uniondeb o fewn y grŵp;
- Wedi delio â phroblemau yn syth;
- Wedi hybu cwртеisi a pharch wrth gyfathrebu â'r grŵp ac yn ystod cyfarfodydd o'r grŵp ac yn ystod cyfarfodydd ffurfiol o'r cyngor;
- Wedi gweithio er mwyn gweithredu unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Safonau ynghylch gwella safonau;

Annog aelodau'r grŵp:

- wedi annog aelodau'r grŵp i ddatblygu a mynychu hyfforddiant perthnasol mewn perthynas â chydaddoldeb a safonau;
- wedi sicrhau bod y rhai a enwebir i bwyllgorau wedi derbyn yr hyfforddiant a argymhellir ar gyfer y pwyllgor hwnnw;

Cydweithio gydag eraill:

- wedi hybu datrysiadau anffurfiol yn y cyngor, a gweithio gyda'r pwyllgor safonau a swyddog monitro i ddatrys materion yn lleol;
- wedi mynychu cyfarfod o bwyllgor safonau'r cyngor ar gais i drafod materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad;
- wedi mynychu cyfarfodydd gyda'r Swyddog Monitro a/neu Arweinyddion Grŵp eraill i drafod materion yn ymwneud ag ymddygiad yn ôl y galw;
- wedi gweithio gyda'r Arweinyddion Grwpiau eraill o fewn rheswm, i gefnogi cynnal safonau ymddygiad uchel ar y cyd o fewn y cyngor.

10 Egwyddor Ymddygiad mewn Bywyd Cyhoeddus statudol yng Nghymru

- Bod yn anhunanol
- Gonestrwydd
- Uniondeb a Phriodoldeb
- Dyletswydd i hybu'r gyfraith
- Gwarchod
- Gwrthrychedd wrth wneud Penderfyniadau
- Cydradoldeb a pharch
- Bod yn Agored
- Atebolrwydd
- Arwain

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhaglen Waith Arfaethedig ar gyfer y Pwyllgor Safonau 2023/2024

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
1	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor Llawn	<p>Pwyllgor i ddechrau ystyried yr Adroddiad Blynyddol nesaf, a dechrau gweithio arno, cyn eu cyfarfod ffurfiol ym mis Mehefin 2024.</p> <p>Pwyllgor i ddechrau datblygu ei adroddiad blynyddol ar gyfer 2023/2024 (a rhaglen waith arfaethedig ar gyfer 2024/2025) ar ddiwedd tymor 2023/2024.</p> <p>Bydd angen adolygu'r broses ddefnyddiwyd yn 2022/2023 ar gyfer Arweinwyr Grŵp yn adrodd ar eu cyfrifoldebau o dan Deddf 2021. Bydd hyn yn destun trafodaeth bellach gydag aelodau'r Pwyllgor Safonau a'r Arweinyddion Grwpiau.</p>	
2	Adolygu'r Protocol Datrysiad Lleol	<p>Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig ar gyfer aelodau CSYM wedi'i dderbyn gan y Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ar 14.12.22. Eitem wedi'i chynnwys yng Nghylchlythyr y Cyngor Sir.</p> <p>Mae Protocol Datrysiad Lleol ar gyfer y cynghorau tref a chymuned, oherwydd y nifer o achosion lle gofynnwyd i'r Pwyllgor</p>	

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
		<p>Safonau gynorthwyo oherwydd pryderon ymddygiad yn destun adroddiad yng nghyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Safonau ym Mehefin 2023. Caiff ei hyrwyddo gyda'r Cyngorau Tref a Chymuned ym Medi 2023.</p>	
3	<p>Cynnig a Darparu hyfforddiant i arweinwyr grwpiau gwleidyddol. Angen penderfynu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pwy fydd yn darparu'r hyfforddiant • Cyfranogiad aelodau'r pwyllgor safonau • Cynnwys uwch swyddogion? 	<p>Angen trafod gydag arweinwyr grwpiau gwleidyddol a'r gwasanaethau democrataidd.</p> <p>Rhaid i'r trefniadau hyn gael eu gwneud ar ddechrau pob gweinyddiaeth ac o fewn 6 mis i'r etholiadau a rhaid eu hadolygu'n flynyddol o leiaf.</p> <p>Trafodwyd hyfforddiant ar gyfer Arweinwyr Grŵp yn Fforwm Cenedlaethol y Pwyllgor Safonau. Mae Cymdeithas Llwyodraeth Leol Cymru (CLILC) yn datblygu hyn. Mae'r Pwyllgor Safonau'n anoog Arweinyddion Grwpiau i ymgymryd â'r hyfforddiant hwn pan fydd mwy o wybodaeth ar gael.</p>	
4	<p>Cyfathrebu gydag arweinwyr grwpiau gwleidyddol</p>	<p>Cadeirydd ac Is-gadeirydd angen mynychu cyfarfod yr Arweinwyr Grŵp yn dilyn pob cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau.</p> <p>Adrodd/cyfathrebu</p>	

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
		ymhellach fel bo angen.	
5	Dyletswyddau adrodd Arweinwyr Grŵp a'r broses sy'n cael ei dilyn	<p>Adolygu'r broses ddilynwyd ar gyfer Adroddiad Blynyddol 2022/2023.</p> <p>Cyfathrebu gyda'r Arweinyddion Grwpiau, a chael eu cytundeb, gyda sut bydd y broses wedi esblygu er mwyn mewnbynnu gwybodaeth ar gyfer Adroddiad 2023/2024. Bydd y newidiadau yn cynnwys sicrhau bod y Cod Ymddygiad yn cael ei gynnig o fewn modiwlau hyfforddiant mandadol.</p>	
6	Cyfarfodydd	<p>Cyfarfodydd ffurfiol yn ystod Mehefin a Rhagfyr 2023, a phan y bo'n ofynnol.</p> <p>Efallai y trefnir cyfarfodydd anffurfiol pan fo'n ofynnol.</p>	
7	Newyddlenni yn dilyn y cyfarfod ffurfiol	<p>Parhau (a) i anfon Cylchlythyrau at aelodau etholedig ac aelodau cyfetholedig y Cyngor hwn, a (b) chynghorwyr tref a chymuned.</p> <p>Angen ystyried pynciau perthnasol i'w cynnwys.</p>	
8	Adrodd am gwynion – Adroddiadau Diweddarau Chwarterol	Anfonir adroddiadau at aelodau'r Pwyllgor yn chwarterol. Mae'r adroddiadau hefyd wedi'u cynnwys ar Agenda Ffurfiol y Pwyllgor (adrodd ddwywaith y flwyddyn).	

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
		<p>Mae'r adroddiad i'r Pwyllgor yn trafod unrhyw duedd benodol o ran ymddygiad gwael, ond gyda'r lefel bresennol gwynion, nid oes patrwm o'r fath wedi'i adnabod. Angen parhau i adolygu hyn, a sicrhau bod y broses yn cynnal ac yn parchu (unrhyw rai o) ofynion Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ynghylch cyfrinachedd y materion hyn.</p>	
9	Hyfforddiant ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Safonau	<p>Sicrhau bod holl aelodau'r Pwyllgor Safonau wedi cwblhau hyfforddiant mandadol.</p> <p>Trefnu hyfforddiant cyfryngu.</p> <p>Trefnu hyfforddiant Gollyngiadau.</p> <p>Trefnu unrhyw hyfforddiant pellach sy'n ofynnol, mewn ymgynghoriad gyda'r Rheolwr Hyfforddiant Adnoddau Dynol.</p>	
10	Sut i Gwyno	<p>Ystyried sut i hyrwyddo sut i wneud cwyn yn erbyn aelodau etholedig unwaith y cytunir ar y broses ar gyfer cwynion 'lefel isel' yn dilyn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar yr adolygiad Penn.</p>	
11	Caniatadau Arbennig / Gollyngiadau	Pan fydd ceisiadau'n codi	

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
12	Adroddiadau blynyddol aelodau	Pwyllgor Safonau'n parhau i annog yr arferiad o gwblhau adroddiadau blynyddol a gweithio gyda Pennaeth y Gwasanaethau Democraidd ar y mater hwn.	
13	Penodi aelod annibynnol newydd i eistedd ar y Pwyllgor Safonau	Cynhelir y broses ymgeisio drwy Banel Dethol y Pwyllgor Safonau.	
14	Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned	Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn mynychu cyfarfodydd y Fforwm i gyflwyno materion o ddiddordeb gan y Pwyllgor Safonau i'r Cynghorau Tref a Chymuned.	
15	Fforwm y Pwyllgor Safonau Cenedlaethol	Cadeirydd y Pwyllgor Safonau angen mynychu cyfarfodydd y Fforwm a darparu adborth i aelodau'r Pwyllgor.	
16	Adrodd achosion gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a'r PDC. Cynnig crynodeb ar y prif pwyntiau dysgu ar gyfer aelodau'r Pwyllgor.	Darparu adroddiadau ym mhob cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau gan grynhoi'r prif bwyntiau o'r achosion a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a'r PDC. Dwyn unrhyw bwyntiau dysgu i sylw'r Cyngor Sir a/neu'r Cynghorau Tref a Chymuned drwy'r Cylchlythyr.	
17	Trefniadau hyfforddi gan Gynghorau Tref a Chymuned	Gwnaed cais gan y Pwyllgor Safonau yn ei Gylchlythyr mis Mawrth 2023 i Gynghorau Tref a	

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
		<p>Chymuned anfon copi o'u Trefniadau Hyfforddi at y Pwyllgor Safonau erbyn diwedd Mai 2023.</p> <p>Hybu hyfforddiant a gynigir gan Un Llais Cymru.</p>	
18	Adroddiad Penn / ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar faterion moesegol	<p>Adroddiad Penn wedi'i gyhoeddi.</p> <p>Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar yr adroddiad Penn a drafodwyd mewn cyfarfod anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ar 12.05.2023.</p> <p>Cyflwynwyd ymatebion drafft o'r ymgynghoriad i'r Arweinwyr Grŵp gan y Cadeirydd ar 08.06.2023.</p> <p>Eitem ar Raglen cyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Safonau ar 14.06.2023.</p> <p>Cyflwyno ymatebion i'r ymgynghoriad erbyn 23 Mehefin 2023.</p> <p>Gwaith pellach ei angen pan fydd ymateb Llywodraeth Cymru i'r Ymgynghoriad yn cael ei gyhoeddi.</p>	
19	Penodi Cadeirydd ac Is-gadeirydd ar gyfer y Pwyllgor.	Tymor y Cadeirydd ac Is-gadeirydd presennol yn dod i ben 05.02.2024	
20	Cyngor Cymuned B	Dau aelod o'r Pwyllgor Safonau am gynnal Adolygiad o'r Cofrestr Buddiannau a Chod	

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
		Ymddygiad sy'n berthnasol i faterion yn y Cyngor, a darparu adborth i'r Cyngor drwy'r Cadeirydd.	
21	Cyngor Cymuned C	Dau aelod o'r Pwyllgor Safonau am gynnal Adolygiad o'r Cofrestr Buddiannau a Chod Ymddygiad sy'n berthnasol i faterion yn y Cyngor, a darparu adborth i'r Cyngor drwy'r Cadeirydd. (Os bydd y Cyngor yn cytuno).	
22	Cyngor Cymuned Ch	Camau i'w cymryd yn dilyn cyfarfod arsylwi ym mis Ebrill 2023.	
23	Sgyrsiau Blynyddol ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Safonau	Bydd y Cadeirydd yn cyfarfod gyda'r aelodau ac yn adrodd unrhyw allbynnau sydd angen eu trefnu gyda'r Swyddog Monitro. Bydd y Cadeirydd yn derbyn sgwrs flynyddol gan y Swyddog Monitro.	
24	Adolygiad o sampl o Gofrestrau Diddordebau Aelodau'r Cyngor Sir.	Cynhelir adolygiad gwaith papur o Gofrestrau Diddordebau sampl o Aelodau CSYM gan aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau.	
13	Arsylwi cyfarfodydd y Cyngor a'i Bwyllgorau o bryd i'w gilydd.	Bydd aelodau'r Pwyllgor Safonau'n mynychu cyfarfodydd y Cyngor Sir neu ei Bwyllgorau at bwrpas arsylwi os bydd angen, ac, os yn briodol, yn darparu adborth ar gyfer y Cadeirydd perthnasol.	
26	Cydweithio gyda'r Pwyllgor	Cynorthwyo'r Pwyllgor	

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
	Gwasanaethau Democrataidd gyda'i waith ar brofiad y cwsmer / cyfarfodydd hybrid (fel yr adroddodd y Pwyllgor Safonau yn dilyn y broses Arsylwi yn ystod 2022/2023)	Gwasanaethau Democrataidd wrth iddo ystyried yr argymhellion roddwyd gan y Pwyllgor Safonau.	
27	Cefnogi gwaith y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd wrth hybu llesiant aelodau'r Cyngor Sir.	Cynorthwyo'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd wrth iddo arwain yn y maes hwn.	
28	Mynediad at wybodaeth ynghylch y Pwyllgor Safonau ar wefan y Cyngor Sir,	Cymryd camau er mwyn sicrhau fod mynediad rhwydd at wybodaeth ynghylch y Pwyllgor Safonau ar wefan y Cyngor.	
29	<p>Materion yn codi o drafodaethau gydag Arweinyddion y Grwpiau wrth baratoi Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor llawn.</p> <p>Materion hyfforddiant yn cael eu trafod gyda'r swyddogion o fewn adran Adnoddau Dynol, yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darparu rhestr o hyfforddiant mandadol aelodau ar ffurf sy'n haws i'r Arweinyddion Grwpiau adnabod pa aelodau sydd angen eu hannog i gwblhau pa fodiwl. Rhennir y wybodaeth hon yn chwarterol. - Hyfforddiant TG ar gyfer aelodau, sy'n cynnwys cynnig argymhelliad i'r Arweinyddion Grwpiau bod cwblhau hyfforddiant TG o fewn 6 mis o Gynghorwyr yn cael 	Materion i gael eu trafod gyda'r swyddogion perthnasol er mwyn canfod datrysiad.	

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
	<p>eu hethol yn fandadol.</p> <ul style="list-style-type: none"> - cadarnhau pa mor aml sydd angen i aelodau gwblhau modiwlau hyfforddiant mandadol. Awgrymir gan y Pwyllgor Safonau bod y Cod Ymddygiad a Diogelwch Seibr yn cael eu cynnal o fewn 6 mis (a TG yn ddibynnol ar yr uchod); gyda'r materion mandadol eraill yn cael eu cynnal o fewn 12 mis o etholiad. <p>Materion sy'n cael eu trafod gyda'r Pennaeth Gwasanaeth Democrataidd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trefn fel bod aelodau yn cael eu hatgoffa am yr angen i gwblhau, diweddarau ac adolygu eu Cofrestrau diddordebau'n rheolaidd; - Symleiddio'r broses ar gyfer cofrestru diddordebau gan aelodau; - Darparu canllaw ar y rôl o fod yn Arweinydd Grŵp. <p>Materion eraill â godwyd gan y Pwyllgor Safonau:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cynnwys nodyn ar dudalen bywgraffiad aelodau sydd ddim yn cwblhau Adroddiad Blynyddol yn nodi nad pes Adroddiad Blynyddol wedi ei chwblhau 		

Atodiad 8 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
	gan yr aelod yna.		

Atodiad 9 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2022/2023

Materion a godwyd gan yr Arweinyddion Grwpiau gyda phedwar aelod y Pwyllgor Safonau yn ystod cyfarfodydd unigol ym mis Gorffennaf 2023:

Ar Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024

Dim gweithredu pellach

	Materion a godwyd:	Gan sawl Arweinydd Grŵp:	Sylwadau'r Pwyllgor:
1.	Dylid darparu rhestr o hyfforddiant mandadol aelodau ar ffurf sy'n haws i'r Arweinyddion Grwpiau adnabod pa aelodau sydd angen eu hannog i gwblhau pa fodiwl.	2	<ul style="list-style-type: none"> Mae gwaith yn mynd rhagddo er mwyn gweithredu hyn fel rhan o Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (Atodiad 8). Mae trefniant eisioes wedi ei gytuno bydd Arweinyddion Grwpiau yn derbyn y wybodaeth yn chwarterol. Ceisir canfod trefn sy'n fwy defnyddiol ar gyfer yr Arweinyddion, drwy drafod gyda swyddogion Hyfforddiant (Adnoddau Dynol) a'r Gwasanaeth Democraidd.
2.	Cynnwys Cod Ymddygiad fel hyfforddiant mandadol.	1	<ul style="list-style-type: none"> Mae hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad yn fandadol ar gyfer aelodau o fewn chwe mis o gael eu hethol neu unwaith ym mhob tymor os ydynt yn cael eu hail-ethol, fel â nodir yng Nghod Ymddygiad Cyngor Sir Ynys Môn. Fel rhan o'r gwaith yn adolygu'r broses eleni, bydd y ffurflen templed (Atodiad 7) yn cael ei haddasu er mwyn gwneud hyn yn gliriach ar gyfer yr Arweinyddion Grwpiau.
3.	Darparu mwy o hyfforddiant Technoleg Gwybodaeth.	2	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Pennaeth Gwasanaeth Democraidd eisioes wedi cyflwyno'r mater o hyfforddiant TG gerbron cyfarfod o Arweinyddion y Grwpiau gyda chais bod yr Arweinyddion yn darparu enwau'r Aelodau hynny fyddai'n manteisio o hyfforddiant TG pellach. Cyfeirir yr Aelodau hyn at y tim Hyfforddiant (Adnoddau Dynol). Cadarnheir fod y gwaith yma'n mynd rhagddo, a hynny ar sail 1-1, ac ni fydd y Pwyllgor Safonau'n cymryd camau pellach. Mae gan fethiannau mewn sgiliau technoleg gwybodaeth oblygiadau ar gyfer aelodau'n cydymffurfio gyda gofynion ymddygiad. Ar sail hyn, bwriad y Pwyllgor Safonau yw gwneud argymhelliad gerbron Arweinyddion y Grwpiau bod hyfforddiant technoleg gwybodaeth yn fandadol o fewn 6 mis cyntaf yn dilyn etholiad ac mae hyn wedi ei gynnwys yn Rhaglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (Atodiad 8).
4.	Darparu hyfforddiant Technoleg	1	<ul style="list-style-type: none"> Gweler yr ymateb i rif 3 uchod.

Atodiad 9 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2022/2023

	Gwybodaeth ar sail 1-1 er mwyn cefnogi aelodau.		
5.	Cynnwys hyfforddiant Cynllunio fel hyfforddiant mandadol.	1	<ul style="list-style-type: none"> Penderfyniad ar gyfer Arweinyddion Grwpiau ydi pa bynciau sy'n cael eu hystyried yn fandadol. Ond mae posib bod gormod o bynciau yn cael eu gwneud yn fandadol, sy'n ychwanegu at faich gwaith yr aelodau. Mae cwblhau hyfforddiant Cynllunio eisioes yn fandadol ar gyfer yr Aelodau hynny sy'n eistedd ar y Pwyllgor Cynllunio. Ni fydd y Pwyllgor Safonau yn gweithredu ymhellach ar hyn.
6.	Cadarnhau pa mor aml sydd angen cwblhau modiwlau hyfforddiant mandadol.	3	<ul style="list-style-type: none"> Mae gwaith yn mynd rhagddo er mwyn cael penderfyniad ar hyn a'i gyhoeddi. Mae'n rhan o Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (gweler Atodiad 8). Awgrym y Pwyllgor Safonau ydi y dylai'r Cod Ymddygiad a diogelwch seibr gael eu cwblhau o fewn 6 mis o etholiad; gyda gwarchod, prosesu gwybodaeth a chydraddoldebau yn cael eu cwblhau o fewn y flwyddyn yn dilyn etholiad. Ond bydd hyn yn destun trafodaeth a chytundeb pellach. Deallir fod cyrsiau mandadol ar gael ar y Gronfa Ddysgu.
7.	Dylai pob Arweinydd Grŵp a darpar Arweinydd Grŵp fynychu cwrs Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar Arweinyddiaeth.	2	<ul style="list-style-type: none"> Deallir mai lle i ddau aelod yn unig gaiff ei gynnig ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer y cwrs blynyddol yma. Tra'n derbyn y cyfyngiadau o ran nifer, mae'r Pwyllgor Safonau'n annog pob Arweinydd Grŵp a darpar Arweinydd Grŵp i fynychu'r cwrs hwn. Er na fydd y Pwyllgor yn ystyried y mater hwn yn benodol ymhellach, mae ystyried yr hyfforddiant cyffredinol sydd ar gael ar gyfer Arweinyddion Grwpiau yn rhan o Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (Atodiad 8).
8.	Os bydd hyfforddiant yn cael ei gynnig mewn ystafell ddosbarth, dylid cynnal gyda'r nosau ac yn ystod y dydd.	1	<ul style="list-style-type: none"> Cadarnheir gan swyddogion Hyfforddiant (Adnoddau Dynol) bod opsiynau o sesiwn bore/prynhawn neu sesiwn gyda'r nos yn cael eu cynnig ar gyfer hyfforddiant. Ni fydd y Pwyllgor Safonau'n ystyried y pwynt penodol hwn ymhellach, ond bydd yn fater gaiff ei ystyried pan fydd y Pwyllgor yn trafod Rhaglen Flynyddol Hyfforddiant Aelodau.
9.	Sicrhau bod hyfforddiant yn cael ei ddarparu yn y Saesneg a'r Gymraeg	1	<ul style="list-style-type: none"> Deallir gan swyddogion Hyfforddiant (Adnoddau Dynol) bod hyn yn gwestiwn o ymarferoldeb oherwydd byddai'n anodd cynnal sesiynau

Atodiad 9 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2022/2023

	ar wahan, yn hytrach nac yn ddwyieithog.		<p>Saesneg a Chymraeg ar wahan, tra hefyd yn cynnig sesiynnau dydd a gyda'r nos, oherwydd bydd hyfforddwr yn aml yn rhoi isfaswm niferoedd er mwyn cynnal y cwrs. Fodd bynnag, mater ar gyfer y Gwasanaeth sy'n gofyn am yr hyfforddiant fyddai hyn.</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae'r gwasanaeth cyfieithu yn derbyn gwahoddiad er mwyn sicrhau bod sesiynnau hyfforddiant yn ddwyieithog. Ystyria swyddog polisi'r Cyngor bod cynnal sesiynnau dwyieithog yn dderbyniol. Ni fydd y Pwyllgor Safonau'n ystyried hyn ymhellach ond bydd yn fater gaiff ei ystyried pan fydd y Pwyllgor yn trafod Rhaglen Flynyddol Hyfforddiant Aelodau..
10.	Bod Arweinyddion Grwpiau yn cael gwybod os ydi aelodau eu grwpiau wedi cwblhau eu Cofrestrau diddordeb.	3	<ul style="list-style-type: none"> Nid oes ffordd gorfforaethol o wybod os bydd Aelodau wedi diweddarau eu cofrestrau, gan mai proses a wneir gan bob Aelod yn unigol ydi hyn. Anfonwyd gohebiaeth gan swyddogion at yr holl aelodau yn dilyn yr etholiad ym Mai 2022 yn egluro'r gofynion a'r drefn a ddilyniir gyda Chofrestrau Diddordebau. <p>Anfonwyd gohebiaeth bellach gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau ym Mawrth 2023. Mae'n drefniant arferol bod y Cadeirydd yn atgoffa aelodau o'r gofynion hyn yn flynyddol.</p> <ul style="list-style-type: none"> Bydd y Pennaeth Gwasanaeth Democraidd yn cysylltu gydag Aelodau yn eu hatgoffa o'r gofynion o hyn ymlaen hefyd. Bwriedir bod y Pwyllgor Safonau'n cynnal adolygiadau o Gofrestrau Diddordeb sampl o Aelodau fel rhan o Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (gweler Atodiad 8) a bydd y Cadeirydd yn cyfathrebu gyda'r holl Aelodau cyn hyn, fydd yn atgoffwr pellach. Oherwydd mai proses ar gyfer unigolion ydi diweddarau eu cofrestrau, teimlir bod angen cyfathrebu'n uniongyrchol gyda'r Aelodau oll yn hytrach na dim ond gyda'r Arweinyddion Grwpiau.
11.	Symleiddio'r ffurflen ar gyfer cofrestru diddordebau.	1	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r ffurflen a ddefnyddir ar gyfer cofrestru diddordebau (yn y gofrestr sefydlog, cofrestr datganiadau mewn cyfarfodydd a'r gofrestr rhoddion a lletygarwch) yn cynnwys penawdau sydd wedi eu gosod gan ddeddfwriaeth ac felly ni ellir addasu hyn. Fodd bynnag, fe wneir gwaith er mwyn edrych ar symleiddio'r broses o gofrestru / diweddarau cofrestrau diddordebau'r Aelodau. Mae hyn yn rhan o Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (Atodiad 8), ond bydd unrhyw ddatblygiad yn ddibynnol ar gapasiti o fewn y Gwasanaeth Democraidd.

Atodiad 9 – Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2022/2023

12.	Gwneud y Protocol Datrysiad Lleol yn fandadol yn hytrach na dewisol.	2	<ul style="list-style-type: none"> • Byddai angen newid deddfwriaethol er mwyn gwneud y newid hwn. Nid yw hyn yn rhywbeth sy'n cael ei ystyried yn genedlaethol ar hyn o bryd ac felly bydd y Protocol yn parhau'n ddewisol. • Ni fydd y Pwyllgor Safonau'n cymryd camau pellach ynghylch hyn.
13.	Canllaw ar y rôl o fod yn Arweinydd Grŵp / beth ddisgwylir / sut mae paratoi ayyb	1	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Pennaeth Gwasanaeth Democrataidd yn datblygu swydd-ddisgrifiad ar gyfer y rôl o fod yn Arweinydd Grŵp ar sail dogfen gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. • Mae cefnogi'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd gyda'r gwaith hwn yn rhan o Raglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024 (Atodiad 8).
14.	Cynllun mentora er mwyn cynorthwyo aelodau newydd.	1	<ul style="list-style-type: none"> • Mater gwleidyddol ydi hyn o fewn grwpiau ac nid yw'n fater ar gyfer y Pwyllgor Safonau. • Ni fydd y Pwyllgor Safonau'n cymryd camau pellach ynghylch hyn.
15.	Diweddarau gwybodaeth ymysg ar Arweinyddion Grwpiau yn amlach.	1	<ul style="list-style-type: none"> • Mater gwleidyddol / ar gyfer yr Arweinyddion Grwpiau ydi hyn ac nid yw'n fater ar gyfer y Pwyllgor Safonau. • Deallir bod yr Arweinyddion Grwpiau yn cyfarfod yn gyson a chroesawir cydweithio adeiladol ymysg Arweinyddion y Grwpiau gan y Pwyllgor Safonau. Bydd y Pwyllgor Safonau'n parhau gyda'r drefn o gyflwyno materion gerbron cyfarfodydd Arweinyddion Grwpiau, fel bo'n addas, ac ni drafodir materion cyffredinol y tu allan i hyn, oni bai bod achosion unigol. • Ni fydd y Pwyllgor Safonau'n cymryd camau pellach ynghylch hyn.
16.	Sicrhau bod cyfathrebiaeth gan swyddogion yn cael ei anfon yn newis iaith yr unigolyn.	1	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Pwyllgor wedi gwneud ymholiadau ac yn deall mai'r drefn ydi bod cyfathrebiadau torfol yn cael eu hanfon yn ddwyieithiog ond bod cyfathrebiadau gydag aelodau etholedig unigol yn cael eu hanfon yn iaith ddewisol yr unigolyn. • Ni fydd y Pwyllgor Safonau'n cymryd camau pellach ynghylch hyn.